T.C. DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
PLASTİK SANATLAR YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Cumhuriyet Dönemi Kadın Hakları Işığında Öncü Türk Kadın Ressamlar

Yüksek Lisans Tezi

Gülçin EROĞLU 201485016

Tez Danışmanı Prof. Nazan ERKMEN

İstanbul, Ocak 2017

T.C. DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
PLASTİK SANATLAR YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Cumhuriyet Dönemi Kadın Hakları Işığında Öncü Türk Kadın Ressamlar

Yüksek Lisans Tezi

Gülçin EROĞLU 201485016

Tez Danışmanı Prof. Nazan ERKMEN

Jüri

Prof. Ayşe Özel

Jüri

Doç. Dr. Pesent DOĞAN

İstanbul, Ocak 2017

ÖNSÖZ

Sanat ve Bilim alanında yol almama öncülük eden çok değerli Hocamız, Dostumuz, "Babacanımız" olan sonsuz, sevgi, saygı ve özlemle andığımız Sayın Yrd. Doç. Selçuk GÜNAY Hocama ve ilk öğretim eğitimi boyunca öğrencisi olduğum Hocamın Biricik değerli eşi Nuray GÜNAY öğretmenime minnetlerimi arz ediyorum. Sevgi ve saygımın yanısıra, eğitim süresi boyunca, öğrencilerine bilim, sanat ve cumhuriyet aşkı aşılayan, bu yolda yepyeni ufuklar açan İlk eğitim Öğretmenim Sayın Nuray GÜNAY Öğretmenime bu tez vasıtası ile sonsuz teşekkürlerimi arz etmeyi bir borç biliyorum.

Bu çalışmam süresince, yol göstericiliği ile, sevgi ve samimiyetle beni kucaklayan, bana olan güvenini her fırsatta belirten cesaret veren Tez Danışmanım, Bilim ve Sanat aydını, çok değerli Sayın Prof. Nazan ERKMEN hocama sonsuz teşekkür eder, derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Yaşamımın en büyük varlıkları, beni her zaman destekleyen, tüm zorluklara göğüs geren, bugünlere gelmemi sağlayan Biricik Canım Anneme, tüm sıkıntılı günlerimde arkamda duran ve tez çalışmamda her türlü desteğini esirgemeyen Değerli Eşime sonsuz teşekkür ediyorum.

İstanbul, Haziran 2016 **Gülçin EROĞLU**

ÖZET

"Cumhuriyet Dönemi Kadın Hakları Işığında Öncü Türk Kadın Ressamlar" başlıklı tez araştırmamda, Türk resim sanatında kadın sanatçıların eserlerinde figür, ışık gölge, kompozisyon gibi ana ögelerin kullanımı yanısıra, kadının ve sanatın toplum, eğitim ve kültür yaşamındaki yeri ve yaşamsal önemi ele alınmıştır. .

Türkiye Cumhuriyet'inin kurulması ile 93 yıl önce Türk kadını Seçme ve seçilme hakkını elde etmiş, istediği mesleği seçerek uzmanlık alanını belirleme özgürlüğüne hak kazanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün dünyada ilk kez Türk kadınına verdiği bu haklar ile, Türk kadını kendi kimliğini bulmuş, erkeklerle eşit haklara sahip olmuştur. Türk kadını, edebiyat, resim, müzik, şiir, tiyatro, opera gibi pek çok sanat alanında eserleriyle topluma öncülük etmiş, sanatı ile ülkesini yurt dışında tanıtmayı başarmıştır.

Bu araştırmada, Türk kadının meslek olarak seçtiği resim ve plastik sanatlar alanındaki çabaları ve bir sanatçı olarak toplumda edindiği yer vurgulanmaktadır. Ayrıca Türk kadın ressamların toplumun siyasal, ekonomik ve kültürel yapısı içinde, sanatlarında nasıl ilerledikleri ve sanata ne gibi katkıda bulundukları da incelenmiştir.

Bu çalışma Türk kadının hem toplum, hem de resim sanatındaki gelişiminin dönemsel bir analizidir. Sanatın gelişim süreci içinde Türk kadın sanatçısının kendisine olan güveni ve farklılaşmayı eserlerinde ortaya koyduğu "kişiliği" ve sanat alanında bir kadın olarak kendine duyduğu öz güveni ve öncülüğü sanat yolunda irdelemiştir.

Anahtar Kelime: Türk Kadını, Sanat, Kadın Hakları, Plastik Sanatlar, v.s.

SUMMARY

In my reserach titled as **"Leading Turkish Female Painters in the Light of the Republican Era"** is devoted to the art of women artists looking through their art of painting in figure,light,composition understanding and besides, their contribution to the Turkish society, education and cultural life and the importance of their art.

With the establishment of The Turkish Republic of Democracy, the Turkish women, had the right to choose and to be chosen 93 years ago. And this right enabled her to be an specialist in any profession she decided to choose. Our Great Leader Mustafa Kemal Atatürk, for the first time in the world, had enabled Turkish women to have the same righs as the Turkish men. From this time on, Turkish women, have acted as the leader of many art platforms such as literature, painting, sculpture, music, poetry, theatre and opera, And Turkish women achieved to represent her nation in foreign countries through their art.

In this reserach, the role of Turkish women artists and their role in the society as painters, and plastic artists is the main subjest of my thesis. I have also examined their role in politics, economics and cultural structure of our nation.

In this research, I have tried to emphasize the important role of the Turkish women as an artist, her trust in her art and her main contribution to the importance development and presentation of our nation, in the whole world.

Key words: Turkish women, Art, Women's Rights, Plastic Arts etc.

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2. 1 Mihri Müşfik Hanım, Kadın Portresi, Tuval üzerine yağlıboya, 98.5x61cm. İstanbul Resim Heykel Müzesi

Resim 2. 2 Müfide Kadri, Kırda Kadınlar, 1910, Tuval üzerine yağlıboya, 37x55 cm. İzmir Resim ve Heykel Müzesi

Resim 2. 3 Şükriye Dikmen, Portre, Mukavva üzerine yağlıboya 37.5 x 50 cm. 1918 https://www.artamonline.com

Resim 2. 4 Eren Eyüboğlu, Saz Çalan Köylü Kadın, Tuval üzerine yağlıboya, 50x70 cm. Özel Koleksiyon

Resim 3. 1 Celile Hanım

Resim 3. 2 Celile Hanım, Oğlu Nazım Hikmet'in portresi, 1944, Tuval üzerine yağlıboya, 40x50 cm. , Memet Fuat Koleksiyonu

Resim 3. 3 Celile Hanım Oğlu için imza kampanyasında, 1950

Resim 3. 4 Celile hanım, Otoportre, Tuval üzerine yağlıboya, 1954

Resim 3. 5 Celile Hanım'ın annesi Leyla Hanım, Karton üzerine pastelboya , 45x60 cm. Ayşe Bastimar koleksiyonu

Resim 3. 6 Celile Hanım'ın annesi Leyla Hanım, Karton üzerine pastelboya, 32x35 cm. Fatma Bastimar koleksiyonu

Resim 3.7 Celile Hanım, Samiye Yaltırım ve Hikmet Yaltırım (Kızı ve Torunu), 1940, Tuval üzerine yağlıboya, 60x80 cm, Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Resim 3. 8 Celile hanım, Ayşe Yaltırım (torunu), 1953, Duralit üzerine yağlıboya, 33x46 cm. , Ayşe Yaltırım-Murat Germen koleksiyonu

Resim 3. 9 Celile Hanım, Hamamda, Kağıt üzerine karışık teknik, 43x59 cm, Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Resim 3.10 Celile Hanım, Kedi, 1949, Tuval üzerine yağlıboya, 28x32 cm, Semih Rıfat Koleksiyonu

Resim 3.11 Celile Hanım, Vazoda Çiçekler, Duralit üzerine yağlıboya, 38x51cm. , Renan-Sinan Genim Koleksiyonu

Resim 3.12 Celile Hanım, Çiçekler, 1947, Tuval üzerine yağlıboya, 36x48 cm. , Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Resim 3.13 Celile Hanım, Natürmort, 1946, Tuval üzerine yağlı boya, 27x41 cm. , Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Resim 3.14 Mihri Müşfik Hanım'ın ilk resim dersi aldığı Atölye; Zonaro'nun Beşiktaş Akaretledeki 50 numaralı ev ve atölyesinden

Resim 3.15 Ömer Adil, Kızlar Atölyesi, Tuval üzerine yağlıboya, 81x118 cm.

Resim 3.16 Mihri Müşfik Hanım, Tevfik Fikret, Mask, Tevfik Fikret Müzesi

Resim 3.17 Mihri Müşfik Hanım tarafından yapılan şair Tevfik Fikret portresi, Topkapı Saray Müzesi

Resim 3.18 Mihri Müşfik Hanım, Sahilde Yürüyüş, Tuval üzerine yağlıboya, 92x111 cm.

Resim 3.19 Mihri Müşfik Hanım, Adada Kadınlar, Tuval üzerine yağlıboya, 105x145 cm.

Resim 3.20 Vilhelm Victor Krausz, Mustafa Kemal Atatürk, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3.21 Mihri Müşfik Hanım, Mareşal Üniformalı Mustafa Kemal Atatürk, Portre, Tuval üzerine yağlıboya, 3mt.

Resim 3.22 "26 kanunu evvel (Aralık) 1928 tarihli Cumhuriyet Gazetesi haberi"

Resim 3.23 Mihri Müşfik Hanım, Otoportresi, Kağıt üzerine pastelboya, 28x38 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3.24 Mihri Hanım'ı hasır bir koltukta oturup kahve içerken gösteren otoportre, Tuval üzerine yağlıboya, 71x61 cm.

Resim 3.25 Mihri Müşfik Hanım, Otoportre

Resim 3.26 Mihri Müşfik Hanım, Otoportre, Tuval üzerine yağlıboya, 61x98.5 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3.27 Mihri Müşfik Hanım, Demir Turgur Portresi, Kağıt üzerine pastel, 61x47 cm. , İstanbul Resim Heykel Müzesi

Resim 3.28 Mihri Müşfik Hanım, otoportre, 60x48 cm, Kağıt üzerine pastel, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi

Resim 3.29 Mihri Müşfik Hanım, Letta Asım Baloya Giderken, 1911-1912, Tuval üzerine yağlıboya, 178.5x96.5 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3.30 Mihri Müşfik Hanım, Ahmet Rıza Bey'in annesi Naile Hanım, Tuval üzerine yağlıboya, Özel koleksiyon

Resim 3.31 Mihri Müşfik Hanım, Leyla Turgut'un annesinin (Letta Asım'ın) portresi, Kağıt üzerine pastel, 63x48 cm, İstanbul Heykel Müzesi

Resim 3.32 Mihri Müşfik Hanım, Leyla Turgut Portresi, 1911-1912, Kağıt üzerine pastel, 49x63 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3.33 Mihri Müşfik Hanım, Demir Turgut Portresi, kağıt üzerine pastel, 47x61 cm. ,İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3.34 Feyhaman Duran, Portakallı Natürmort, 1926, Tuval üzerine yağlıboya, 60x73 cm. , Sakıp Sabancı Müzesi Koleksiyonu

Resim 3.35 Güzin Duran, Natürmort, **Tuval üzerine yağlıboya, 54x65 cm. , 1953 Antik A.Ş. Arşivi**

Resim 3.36 Güzin Duran, Yelkenli, Mukavva üzerine yağlıboya, 32x40 cm. , İstanbul Üniversite Koleksiyonu

Resim 3. 37 Güzin Duran, Manzara, Tuval üzerine yağlıboya, 50x70 cm.

Resim 3. 38 Güzin Duran, Nü

Resim 3. 39 Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 40 Güzin Duran, Kınık Küplü Natürmort, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 41 Nazlı Ecevit, Köy hayatı

Resim 3. 42 Nazlı Ecevit, Tekneler, Mukavva üzerine yağlıboya, 19x27 cm. , 1947

Resim 3. 43 Nazlı Ecevit, Keriman'ın Portresi, Tuval üzerine yağlıboya, 100.5x138 cm.

Resim 3. 44 Nazlı Ecevit, İlkokul Dağılışı

Resim 3. 45 Nazlı Ecevit, Hamur Açan Kadınlar, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 46 Nazlı Ecevit, Salacaktan, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 47 Nazlı Ecevit, manzara, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 48 Nazlı Ecevit, portre

Resim 3. 49 Hale Asaf'ın Berlin Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki yılları, 1921

Resim 3. 50 Hale Asaf, Otoportre, 1928 Paris, Tuval üzerine yağlıboya 64x58 cm.

Resim 3. 51 Hale Asaf, Paletli otoportre, 1925, Tuval üzerine yağlıboya, 50x60 cm.

Resim 3. 52 Hale Asaf, Bastonlu İhtiyar, 1925, Tuval üzerine yağlıboya, 60x90cm

Resim 3. 53 Hale Asaf, İsmail Hakkı Oygar portresi, 1928, tüyb., 72x91 cm.

Resim 3. 54 Hale Asaf, Bursa , tüyb

Resim 3. 55 Hale Asaf Müstakil Ressamlar ve Heykeltraş Birliği'nin üyesiydi. Birliğin bir toplantısı için Hale Asaf'a çizdirilmişti.

Resim 3. 56 Hale Asaf'ın Pariste oturduğu mahallede evler, İhsan Oral Koleksiyonu

Resim 3. 57 Hale Asaf, otoportre, (II. Paris dönemi) 50x36cm, tüyb.

Resim 3. 58 Eren Eyüpoğlu'nun Atölyeden Fotoğrafı

Resim 3. 59 Eren Eyüpoğlu, Köylü kadınlar, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 60 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 61 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 62 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 63 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 64 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 65 Eren Eyüpoğlu, Salon, t.ü.y.b.

Resim 3. 66 Eren Eyüpoğlu, Odun taşıyan, t.ü.y.b.

Resim 3. 67 Eren Eyüpoğlu, Anne ve Çocuk , t.ü.y.b.

Resim 3. 68 Eren Eyüpoğlu, Ana ve oğul, t.ü.y.b.

Resim 3. 69 Eren Eyüpoğlu, Harman yerinde Kadınlar,

Resim 3. 70 Eren Eyüpoğlu, otoportre, t.ü.y.b.

Resim 3. 71 Eren Eyüpoğlu, Kız çocuk portresi, t.ü.y.b

Resim 3. 72 Eren Eyüpoğlu, Kadın portresi, t.ü.y.b.

Resim 3. 73 Eren Eyüpoğlu, Kadın, t.ü.y.b

Resim 3. 74 Eren Eyüpoğlu, Çıplak Kadın, t.ü.y.b.

Resim 3. 75 Eren Eyüpoğlu, Çıplak Kadın, t.ü.y.b

Resim 3. 76 Eren Eyüpoğlu, İki Çıplak Kadın, t.ü.y.b.

Resim 3. 77 Eren Eyüpoğlu, Çıplak Kadın, Karakalem

Resim 3. 78 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

Resim 3. 79 Eren Eyüpoğlu, Ana ve Çocuk , Karakalem

Resim 3. 80 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

Resim 3. 81 Eren Eyüpoğlu, Otoportre, Karakalem

Resim 3. 82 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

Resim 3. 83 Eren Eyüpoğlu, Kadın, Karakalem

Resim 3. 84 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

Resim 3. 85 Eren Eyüpoğlu, Yaşlı Kadın, Karakalem

Resim 3. 86 Eren Eyüpoğlu, Seramik üzerine Balıklar ve Geometrik

Resim 3. 87 Eren Eyüpoğlu, Seramik üzerine Balıklar

Resim 3. 88 Eren Eyüpoğlu, Kumaş üzerine kadın

Resim 3. 89 Eren Eyüpoğlu, Kumaş üzerine kadın

Resim 3. 90 Eren Eyüpoğlu, Kumaş üzerine kadın

Resim 3. 91 Şükriye Dikmen ile Fernand Leger'in Fotoğrafı, Paris, 1954

Resim 3. 92 Şükriye Dikmen, Kadın ve Erkek, Duralit üzeine yağlı boya, 100x65 cm.

Resim 3. 93 Henri Matisse, Dans, T.ü.y.b

Resim 3. 94 Şükriye Dikmen, Kağıt üzerinde Nü desenlerinden örnekler

Resim 3. 95 Şükriye Dikmen, Çiçekler, Duralit üzerine yağlıboya, 40x59 cm. Özel Koleksiyon

Resim 3. 96 Şükriye Dikmen, portre çalışmaları

Resim 3. 97 Amedeo Modigliani, portre çalışması

Resim 3. 98-99 Şükriye Dikmen, Portre, 54x114cm. Kontrplak üstü yağlıboya

Resim 3. 100-101 Şükriye Dikmen, Portre, 54x114cm. Duralit üzerine yağlıboya

Resim 3. 102 Şükriye Dikmen, Manzara, 51x41 cm. , Karbon üzerine yağlı boya

Resim 3. 103 Şükriye Dikmen, Manzara, Tuval üzerine yağlı boya

Resim 3. 104 Gülçin Eroğlu, Mavi Gözlerde Zafer, Tuval üzerine akrilik boya, 40x80 cm. 2012

Resim 3. 105 Gülçin Eroğlu, Biz Cumhuriyeti Böyle Kurduk-1, Tuval üzerine akrilik boya, 140x160 cm. , 2014

Resim 3. 106 Gülçin Eroğlu, Biz Cumhuriyeti Böyle Kurduk-2, Tuval üzerine akrilik boya, 100x120 cm. , 2015

Resim 3. 107 Gülçin Eroğlu, Biz Cumhuriyeti Böyle Kurduk-3, Tuval üzerine karışık teknik, 95x120 cm. , 2015

Resim 3. 108-109 Gülçin Eroğlu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk , Karakalem ,15x20 cm - 23x32 cm. , 2015

Resim 3. 110 Gülçin Eroğlu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Karakalem , 23x32 cm. 2015

Resim 3. 111 Gülçin Eroğlu, Nene Hatun , Karakalem , 23x32 cm. 2012

Resim 3. 112 Gülçin Eroğlu, Halime Çavuş , Karakalem , 23x32 cm. 2012

Resim 3. 113 Gülçin Eroğlu, Cepheye Giden Anadolu Kadınlar , Karton üzerine guaj boya , 16.5x8 cm. 2014

Resim 3. 114 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Anadolu Kadınlar , Ahşap üzerine yağlıboya, 15x15 cm. 2014

Resim 3. 115 Gülçin Eroğlu, Cepheye Giden Anadolu Kadınlar-2, Fonkarton üzerine toz pastel, 35x50 cm. 2014

Resim 3. 116 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Anadolu Kadınlar-2, Fonkarton üzerine karışık teknik, 32x46 cm. 2014

Resim 3. 117 Gülçin Eroğlu, Cumhuriyeti biz böyle kazandık-2, Gravür Baskı, 39x50 cm. 2014

Resim 3. 118 Gülçin Eroğlu, Cepheye , Gravür Baskı, 42x57 cm. 2014

Resim 3. 119 Gülçin Eroğlu, Cepheye , Fon Karton üzerine toz pastel , 35x50 cm. 2014

Resim 3. 120 Gülçin Eroğlu, Cumhuriyeti Biz Böyle Kazandık-3, Fon Karton üzerine toz pastel , 35x50 cm. 2014

Resim 3. 121 Gülçin Eroğlu, Kurtuluşun Mutluluğu, Kağıt üzerine guaj boya, 19x26 cm. 2014

Resim 3. 122 Gülçin Eroğlu, Cumhuriyeti Biz Böyle Kazandık-4, Kağıt üzerine guaj boya, 19x26 cm. 2014

Resim 3. 123 Gülçin Eroğlu, Anadolu Çocuğu , Kart baskı, 9x12 cm. 2014

Resim 3.124 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Ana ve Çocuk, Kağıt üzerine karışık teknik, 20x29 cm. 2014

Resim 3.125 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Ana ve Çocuk, Kağıt üzerine pastel, 20x29 cm. 2014

Resim 3.126- 127 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi ve Erzak Taşıyan Analar ve Bacılar, Kağıt üzerine pastel, 20x29 cm. 2014

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
SUMMARY	III
RESİMLER LİSTESİ	IV
1. GİRİŞ	1
1.1.Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	3
1.2.Çalışmanın Yöntemi	4
1.3.Çalışmanın Kısıtları	5
2. TÜRK KADININA VERİLEN HAKLAR	**6**
2.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Kadın Haklarının Önemi	8
2.2. Cumhuriyet Kurulmadan ÖnceTürk Resim Sanatında Kadın İmgesi	10
2.3. Cumhuriyet Dönemi Sonrası Kadın Haklarının Önemi	12
2.3.1. Cumhuriyet'in Kurulmasından Sonra Türk Resim Sanatında Kadın İmgesi	13
3. CUMHURİYET DÖNEMİ RESİM SANATINDA TÜRK KADIN RESSAMLAR	**14**
3.1. Ayşe Celile Hikmet Uğuraldım (1880-1956)	16
3.2. Mihri Müşfik Hanım (1886-1954)	24
3.3. Güzin Duran (1898-1981)	37
3.4. Fatma Nazlı Ecevit (1900-1985)	42
3.5. Hale Asaf (1905-1938)	47
3.6. Eren Eyüpoğlu (1907-1988)	53
3.7. Şükriye Dikmen (1918-2000)	65

4.8. Gülçin Eroğlu (1988-....) 72

4. SONUÇ **86**

KAYNAKLAR

ÖZGEÇMİŞ

1. GİRİŞ

"Türk Kadının toplumdaki yeri yüksektir, şereflidir. Şuna inanmak gerekir ki, dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir." diyen Yüce Liderimiz Mustafa Kemal Atatürk, kadının toplum içinde önemini, saygınlığını, varlığını, bilgi ve kültür alanında ilerlemesini ön planda tutmuş. Türk kadının uluslararası uygarlık seviyesinde yükselmesini amaç edinmiştir. Ancak, ne yazık ki cehaleti yenemeyen toplumlarda kadın daima ikinci planda, tutulmuş ve önemsenmemiştir. Türk Kadınına dünyada tüm kadınlardan önce hakları verilmesine rağmen, toplum zihniyetimiz bu olguyu kabullenememiştir. Kadın olmak sanki doğasından gelen bir suçmuş gibi davranılması, toplumların cehaletinden, bilgi yoksunluğundan, eğitim seviyesinin gelişmemesinden doğmaktadır. Kadının rolü sadece evlenmek ve çocuk doğurmak değildir. Kadın, doğanın ve sosyal toplumun en önemli aynasıdır. Kadın, renkli, solmayan, güzel ve temiz kokan bir çiçektir. Yeni bir cana yaşam bağışlayan eşsiz bir varlıktır. Kadın, topluma ışık yayan bir güneştir. Kadın, karanlıktan aydınlığa geçiştir. Kadın, dünyadaki bütün güzelliklerin eseridir. Kadının topluma faydalı insanlar yetiştirme görevine üstlenmiş anadır.

Bugün nasıl sanat eserleri milletlerin uygarlığını yansıtan değerler olarak görülüyorsa, toplumda kadına verilen değerlerde uygarlığın bir ölçütü olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle, bu olgunun yeterince anlaşılmadığı, anlaşılmak istenmediği, yada anlaşılmak istendiği ölçüde toplumlar gelişememiş ve ilerleyememiştir. Oysa kadın aile ve toplum arasında bir köprü vazifesini üstlenirken, sanat alanında da toplumu yansıtan, sorgulayan ve zorlayan bir görevi üstlenmiştir. Dolayısıyla bu görevde toplumun temel unsurlarından biri olan "Kadın" eserlerinde konu edinmişir. Bugün Türk sanatı örnekleri incelendiğinde, "Kadın" imgesinin kimi zaman estetik bir olgu, kimi zamanda umutlu ama, kırılgan bir biçimde anlatıldığı görülmektedir. Özellikle erkeğin gücü var sayılıp, kadının zayıflığından kuşku edenlere Kurtuluş Savaşında, Milli Mücadele dönemlerinde Nene Hatun, Halime Çavuş, Nezahat Onbaşı, Halide Onbaşı, Şerife Bacı, Erzurumlu Kara Fatma, Hafız Selman İzbeli, Çete Emir Ayşe, Tayyar Rahmiye Hanım gibi Kahraman Türk Kadınları önemli ve vazgeçilmez birer örnektir.

Katı, bağnaz kuralları doğru sanıp, aydın, çağdaş, bağımsız ve uygar olmak yerine, karanlığı tercih eden toplumlar kadını ezilmişliğe, bilgisizliğe ve tembelliğe terk etmişlerdir. Bu gibi toplumların en büyük eksikliği kadın kimliğinin acı kaybıdır. Kadın hep günahkar ve suçlu olarak ilkelleştirilmiştir. Kafes içinde varlığını sürdüren kadın, evinin dışında kaçmaması için bağnazlıkla hapsolunmuştur. Kadının sıfatı sadece doğurganlıktı. Bu alanda sanatçı olarak varlığını ispat eden pek çok Türk Kadın Sanatçılar

arasında bu tezde ancak Öncü Türk Kadın Ressamları ele alabilme fırsatını elde etmiş bulunmaktayım.Sanatta Yeterlilik tezimle de bu konuyu devam ettireceğimi düşünüyorum.

Sanatçının topluma ve kadına bakış açısı ile sanatsal eğilimleri değişik kadın imgeleri oluşturmuştur. Türk resim sanatında çok çeşitli kadın imgelerinin oluşmasına neden olmuştur. Ülkemizde üretilen sanat eserlerinde kadın figürü kimi zaman yalnızca estetik bir unsur olarak, kimi zaman ise toplumsal mesajlar iletmek için kullanılmıştır. (Uzunoğlu, 2008) Toplumsal gerçekçi, dışavurumcu, kavramsal veya post modern işlerde betimlenen kadın imgelerinin hepsi bireysel olduğu kadar toplumsal bir kimliği yansıtmaktadır. Bu çalışmada son 125 yıllık süreçte ülkemizde kadın sanatçılar tarafından üretilen sanat eserlerindeki kadın imgesi ile toplumsal değişimin kadın imgesi üzerindeki etkileri araştırılmıştır. İnceleme İnas Sanay-i Nefise Mektebi'nin kurulmasıyla varlığını gösteren ilk kadın sanatçılarla başlatılmış, batılılaşma hareketleri, savaş yılları, cumhuriyet ve modernleşme süreci ve kadın hareketlerinin etkisi ile devam etmiştir. Böylelikle kadının kendisini nasıl gördüğü, seyrettiği ya da anlamlandırdığı çözümlenmeye çalışılmıştır.

Kadın erkek merkezli toplumda hep ikinci planda kalmış ve sınırlandırılmıştır. Bu durum kadın sanatçının kendi tuvalinde başarıyı yakalama konusunda tarihsel bir gecikmişliğe uğramasına neden olmuştur. Fakat kadın erkek sanatçının tuvalinde her anlamda yer almıştır. Özellikle toplumsal ve kültürel değişimin hızlı yaşandığı son 125 yılda kadın imgesinin yorumlanışı, yaratıcı içeriği, sezgisel gücü ve toplumsal gerçekliği açısından bir o kadar hızlı olmuştur. Bu durum toplumdaki hızlı değişme ve sanayileşmeye geçiş sürecinin hızıyla ilişkilendirilebilir. Çünkü Tezcan'a göre toplumdaki hızlı değişim sanatçıları yoğun birer sanatsal etkinlik sürecine yöneltmektedir. Dolayısıyla bu süreç sanata konu alanı olan kadının betimlenişine yansımıştır.

Eser yaratma süreci kavramlar yoluyla imgeler oluşturma sürecidir. Bu süreç sanatçıya ve döneme göre şekillenir. Sanatçı kendi imgelerini oluşturarak duygu-düşünce dünyasını kendi algı ve kurgu dünyasına göre yansıtır. (Bayav, 2009) Ziss'e göre imge kavramının estetik içeriği, onun felsefi yanıyla ilgilidir. İmge sanatçının bilincinde oluşmaktadır. Okur, dinleyici ya da seyirci tarafından algılanmış olan gerçekliğin sanatsal çağrışımını, ya da nesnel dünyanın düşünsel yanını oluşturmaktadır. Sanatsal imge etkin gözlemleme ile soyut düşüncenin özelliklerini birleştirir. Bu yolla gerçek nesneyi daha duyarlı ya da daha güzel ve etkili biçimde belirterek gerçeği gösterge olarak yeniden oluşturur. (Günay, 2008) Çevredeki her şeyin algılanışı, imgeye dönüştürülmesi ve yeniden üretilmesi çağdan çağa değişmekte, her kültür kendi sanatını, her sanatçıda o kültürün imgelerini yaratmaktadır. Bu sebeple bir toplumun sanatında kadın imgesini anlamak, toplumla kadın arasındaki etkileşimi çözümleyebilmek için toplumsal gerçekliği anlamak gerekir. Çünkü sanat

yapıtları çevresindeki toplumsal ve düşünsel faaliyetlerin tümünden etkilenmekte ve tümünü yansıtmaktadır. Yani imgeler, dış ve iç dünyaya ilişkin bilincin dönüşümleridir. Fakat oluşturulan imgeler yalnızca bir dil değil, aynı zamanda sorgulama ve araştırma alanıdır. Bir toplumun sanatının anlaşılması imgelerin çözümlenmesi ile mümkündür. Bu çalışmada Türk Resim sanatında kadın ressamların kadın imgesini temsil ediş biçimleri çözümlenmeye çalışılmıştır. Çünkü Avrupa sanatı etkisinde gelişip ilerleyen Türk resim sanatının ilk yıllarından başlayarak kadın imgesi önemli konulardan birisi olmuştur. Özsezgin'in "Türk Plastik Sanatçıları" adlı oldukça kapsamlı ansiklopedik çalışması incelendiğinde; Türk sanatçıların büyük çoğunluğunun kadın imgesini eserlerinde kullandığı görülür. Yine geçmiş yıllarda Pera Müzesi`nde açılmış olan (31 Ocak-09 Nisan 2006) "Kadınlar-Resimler-Öyküler" başlıklı sergide II. Meşrutiyet`ten 1950`lere kadar olan süreçte kadının kimliğindeki değişim anlatılmaya çalışılmıştır. Bu resimlerde sanatçıların kadın imgesini kimi zaman estetik bir olgu, kimi zaman idealist bir tavırla, kimi zamanda umutlu bir biçimde kendisine konu olarak aldığı görülür. Fakat bu algılayış biçimleri çoğu zaman erkek sanatçının elinde şekil bulmuştur. Çünkü kadının sanatsal kimliğini göstermesi toplumsal sınırlılıklar nedeniyle uzun zaman almıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsaması

Türk Resim Sanatında öncü Türk Kadın Sanatçısı sanat alanında tarihte yerini almıştır. Başlangıçta her ne kadar kadınların resim yapmasına dikiş-nakış gibi herhangi bir uğraş gözü ile bakılsa da, kadın ressamlarımız çalışmalarında başarılarıyla, özgüvenleriyle, kararlılıklarını kendilerini sanatçı olarak ispat etmişlerdir. Çağdaş sanat alanında Türk kadın sanatçıların kişiliklerini başarı ile ispatladıkları görülmektedir.

Cumhuriyet'in kuruluşuyla kadının yaşamında birçok olumlu değişiklikler olmuştur. Kadının kişilikli bir kimliğe sahip olduğu görülmüştür. Cumhuriyetimizin kuruluşu 1923 yılından sonra kadın yasalar karşısında erkekle eşit konuma sahip olmuştur. Başlangıçta gerçekçi ve naturalist üslupta çalışmalar yapan ilk Türk kadın ressamlar sanat alanında da eserlerini topluma kabul ettiren öncü Türk kadın sanatçılardır. Avrupa'da aldıkları eğitim ile yeni sanat akımlarını eserlerinde uyguladılar. Fovist, kübist, konstruktivist ve empresyonist üsluplarda örnekler verdiler. Temalarının çoğunluğu portre, natürmort ve peyzajlardan oluşturuyorlardı. Kadın imgesi tuvallerinde Oryantalist resimlerdeki edilgen kadınlardan farklı, kimliği ve kişiliği olan kendine güvenen kadın figürü olarak betimleniyordu.

Bu çalışma Türk Resim Sanatı içerisinde kadın imgesi üzerinde duran kadın ressamları, bu çerçevede, başlangıçtan günümüze sanat dönemlerini ve çalışmalarını kapsar. Resimlerin temalarını kadın imgesi üzerinden oluşturmamda; kaynaklı, kadın ressamların kadın imgesini çalışmalarında nasıl kullandıklarını, çalışma yöntemlerini incelemek ve ilerideki çalışmalarıma ışık tutması amacı ile bu konuyu yüksek lisans tezi olarak seçilmiştir.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmanın hazırlanması aşamasında ilk olarak konuyla ilgili Türk toplumunda, toplum içinde kadının durumu ve statüsü anlatan ipuçlarına kaynak taraması yapılmıştır. Bu kaynakları yerli-yabancı dilde yazılmış kitaplar, dergiler, sergi katalogları, makale, köşe yazıları ve kendi kişisel fikirlerimden oluşturulmuştur.

Türk sanat akımlarında edebiyatçı-sanatçı birliği her akımda olduğu gibi her zaman vardır. Bu sanatçıların dönemlerine denk gelen önemli edebiyatçı-sanatçı görüş birliğine de değinilmiştir. Yöntem olarak, incelenen dönemin genel toplumsal ve düşünsel altyapısı içinde kadın imgesinin resim sanatında bütün diğer sanat dallarında olduğu gibi toplumsal gerçekçilikle kimi zaman dolaylı kimi zaman da direkt bağlara sahiptir. Kadın imgesinin hem sanatına nasıl geldiği hemde toplumsal olaylar karşısında nasıl bir dönemden geçtiği karşılaştırılmıştır.

Çalışmada öncelikle ele alınacak dönemlerin genel ruh hali içinde kadın sorununa yaklaşımları ve bu yaklaşımların resim sanatına yansıması, önemli kadın ressamın kadın konusunu ele alışları incelenmiştir. Dönemin resim üslupları ve ressamları, kadın konusu bağlamında incelenirken, her bölümün içinde bu konularla ilgili resimler eklenmiştir. Bu karşılaştırma bazen farklılıklar, bazen de benzerlikler arzetmiş, edebiyatçı-sanatçı görüşüyle ele alınmıştır.

1.3. Çalışmanın Kısıtları

Araştırmanın konusu gereği ve geliştirilen yönteme bağlı olarak, incelememiz yazılı basını kaynak edinmiştir. İnceleme sırasında yazılı basında kadın imgesinin ele alınışı ve geçmişi günümüz kadın hakları ve kadının sosyal toplum statüsünün irdelenmeside incelenmiştir. Söz konusu dönemlerde farklılık gösteren ve bu görsel dönemlerde ortaya çıkan kadın imgesi, kadının kimlik yapısı ve kadın hakları aynı zamanda resim sanatının da konusu haline gelişi, bu dönemde adı geçen sanatçılarla ilgili bilgi, yazılı basını kaynak edinen sanat üretimleri çerçevesinde gelişmiştir.

2. TÜRK KADININA VERİLEN HAKLAR

Hakk'ın kavramsal olarak tanımı canlı bir varlığın kanunlar ve kurallar yönünden eşit olduğu kabul edilmektedir. İnsan hakkı denildiğinde sadece erkek hakkı olmadığı gibi kadın haklarının da eşit olduğunu anlarız. Hayvan haklarını koruma ve yaşatma dediğimizde hayvanın cinsini bile ayırt etmeden hayvan hakkı tanımı eşit tanımda yapılmaktadır. Doğrusu da budur. Kadına verilen haklara engel olan veya kadın haklarını tanımayan toplumlar zehirlidir.

Toplumun gelişimi ve oluşumunda en önemli varlık dediğimiz insandır. İnsanın yaşam kaynağının su olduğu kabul edilir. Dünya aydınlanmasının kaynağı güneştir. Kuşkusuz toplumununda yaşam kaynağı ve güneşi dediğimiz varlık kadın olmuştur.

Hz. Adem cennette herşeye sahip iken, bir insan dediğimiz kadına ihtiyaç duymuştur. Hz. Havva hem eş olmuştur, hem Hz. Adem'in yaşam kaynağı, güneşi olmuştur.

Türk tarihinde Tanzimat Dönemi ile başlayan modernleşme çizgisi, Cumhuriyet Dönemi'nde daha radikal bir tercih haline gelerek kararlı bir şekilde devam eder. Özellikle Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından verilen kurtuluş mücadelesi, yeni bir "ulus devlet" bilincini yeşerterek, Türk ulusun modernleşmesini bir amaç ve ideal olarak gündeme taşımıştır. Yeni Cumhuriyet'in Doğu ve Batı kültürleri arasındaki yerini yeniden konumlandırma isteği, inkılapçı atılımları gerekli kılmıştır. Bu yüzden Türk modernleşmesinin Batılı karakteri, Cumhuriyet'in ilanını (1923), çağdaş bilime ve kültüre açık, yenilikçi niteliği ile sosyal ve kültürel alanda doğrudan bir milat saymış gibidir.

Osmanlı Devletinden Tanzimat Döneminin I. Dünya savaşının sonuna kadar incelediğimizde kadın haklarının söz konusu olmadığı için kadınlar toplumun dışında amaçsız kalmıştır. Birinci Dünya Savaşıyla birlikte Müslüman Türk kadınlar fabrikalarda çalışarak yer almaya başladılar. Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk 15 yıl gibi kısa sürede yüzlerce kurum, kurtuluş ve fabrikaların kurulmasını öcülük etmiştir. Devletimiz için sağlam bir temel kurulmuştur. Kurulan fabrikalardan bazılarıda şeker, silah, dokuma tekstil, çimento gibi çok önemli fabrikalarımızdır. Bu sayede bir çok kadınımız her alanda desteklenerek olumlu sonuçlar elde edilmiştir.

Fakat bu kuruluşlar oluşmadan önce incelendiğinde kadınlarımızın toplum içinde bir çok kurum ve kuruluşlarda çalışmasının yanında çok düşük maaşlar alıyor olmaları emeklere haksızlıktır.

Yine Tanzimat Fermanı ile birlikte kadınların hukuk, adalet, güvenlik, mülkiyet gibi güven sağlayacak durumlarda kadınların hakları söz konusu değildi. Kadın haklarının bu kadar durağan ve sınırlı hali Tanzimat Döneminden itibaren hep tartışma söz konusu olmuştur. Resim ve resim sanatı da, Tanzimattan sonra yer almıştır. Türk kadınlarının sanat ile

gündeme, yaşama geçmesi 'İnas Sanayi-i Nefise Mektebinin' açılmasıyla sanatı tanımaya başlamışlardır.

Açılan sanat eğitimi kız çocuklarına resmi olarak bir devlet kurumunda hak tanınmamış olması ile çok geç kalınmıştır. Böyle bir durumda özel sanat eğitim dersleri alan zengin aile kızları aynı zamanda yurt dışında da sanat dersleri almaya gitmişlerdir. Bunun yanı sıra gidemeyen kız çocukları için sanat eğitiminden yoksun ve geri kalması acınası bir durumdur.

1914 yılında İnas Sanayi-i Nefise Mektebinin kurulmasıyla Türk Kadını ilk defa coşkuyla, onurla ve tüm içtenlikle sanat alanında eğitime başlamıştır. Böyle bir eğitim yanı sıra 1916 yılında Galatasaray sergilerinde ilk kez Türk Kadın ressamlarımızın yapmış olduğu resimlerini sergilerde yer alma fırsatı bulmuş olmakla birlikte devlet tarafından onaylanan burslarla, İlk Türk Kadın ressamlarımızdan bazıları Eren Eyüpoğlu, Şükriye Dikmen, Hale Asaf gibi kadın sanatçılar yurt dışına sanat eğitimini görmeye gitmişlerdir.

Bu sanatçılar Avrupa'da aldığı sanat dersleri eğitimlerini gerçekçi ve doğal bir üslupta sanat akımlarını resimlerinde de uygulamaya başlamışlardır. Resimlerinde konular genellikle portre, peyzaj oluşturuyorlardı. Türk kadın sanatçılarımızın resimlerine baktığımızda günlük yaşam, Anadolu kadınları ile modern kadınları betimlemişlerdir.

Osmanlı Toplumu, sanat ve sanat tarihi eğitimleri ile ilgili gelişmelerini diğer ülkelerden sonra yer almıştır. Bu sebeple toplumun diğer kesimlerinde kabullenilmesi epey zaman almıştır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla kadın haklarını önemseyerek sanatı tanımaya, ilgilenip üretmeye çok önemli bir fırsat tanımıştır. Bu önemli fırsatla kadınlar erkelerin yanında eşit haklara sahip olmuş olarak sanat eğitimi dersleri alıp, bir çok sergilerde kendini ve sanatını öncülük ederek yer almıştır.

2.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Kadın Haklarının Önemi

Osmanlı İmparatorluğunun devlet düzeninde islam kurallarını tanımakla birlikte kadın toplum içindeki önemini çok incelikleriye olumsuz etkilemiştir. Osmanlı toplumunun yaşamında kız çocuklarının beş yada altı yaşına geldikleri zaman kur'an okumaya mahalle mekteplerine kaydolunmaktadır. Böyle bir Osmanlı toplumunun baskısal kuralları neticesinde aileler arzu etse gönüllü olsa bile bir kız evlatlarının mahalle mekteplerine gitmeplerinden sonra eğitime devam etmeleri ön görülmüyordu. Kız çocukların eğitim ve öğretimde yükselmeleri yasaktı.

Bu gibi katı kuralların Osmanlı Devlet'inin gerileme yani çökmesine kadar devam etmiştir. Bu dönemde katı kuralların kadınların yaşamının her alanında engel olması Tanzimat Dönem'i ile değişiklik ve farklılık göstermeye başlamıştır. Bu değişikliklerin çok geç olmasına rağmen Osmanlı Devlet'inin eğitim ve ekonomi gibi bir çok alanda batı ülkelerini örnek alarak kadının bazı alanlarda haklarına kavuşması sağlanmıştır.

Batı ülkelerinden örnek alınarak bir çok alanda kültürel ve sanatsal reform çabası artmıştır ve bu durumda kadının toplum içinde ki yerinin varlığı önemi başlamış olup Sultan Abdülmecit döneminde kölelik ve cariyelik reddedilmiştir, kaldırılmıştır. Yine aynı dönemin Sultanı tarafından tam on yıl sonra kız çocuklarına babasdan kalan mal ve mülk üzerinden belli bir sayıda alma hakkına sahip olmuştur.

Tabii bu durumda kadına verilen bu haklar yeterli olmayıp Tanzimat Ferman'ın ilanıyla hızlanan Batı'ya yönelik tüm çabalar kadınlar için fikir ve yazı alanında sanat, tarih, bilim, ilim, fen gibi yeniliklere 19. Yüzyılın sonlarını bulmuştur. Baskıcı bir toplum içinde varolan Osmanlı Dönem'inin kadınları açısından küçük te olsa azda olsa gelişmeleri olmuştur.

Osmanlı toplum biçimi; kadın erkek ayrılığı üzerine kurulmuş iki farklı dünya oluşturmuştu. Erkeğin dünyası dışarıya açık, kadının dünyası ise kapalı, özeldi, mahremdi ve ailenin içinde idi. Büyük şehirlerde ve kasabalarda eve kapatılıp çarşaf giymeye mahkûm edilen kadının, toplum hayatındaki yaşamı rolü kısıtlandırılmıştır.

Köylerde yaşayan kadınlarımızın bile giyim kuşamda çok fazla bir değişiklik yapmadan kendi gelenek ve göreneklerine bağlı bir şekilde sürdürmüştür. Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde kadının statüsü eve yönelmesi kapatılması islam dinin kuralı olduğu gibi karşı karşıya gelinen yabancı medeniyetlerinde etkisi olmuştur. Kadınların ne yazık ki evden çıkma özgürlüğü yasaklanmıştır.

Osmanlı Devlet'inin yönetim biçimini oluşturan kişiler sadece erkekler söz konusu iken, kadınların sadece varlığı kocasının ve çocuklarının bakımı ile yükümlüdür. Üretime toplum içinde katılma şansı olmadığı için toplumda ikinci planda yer almıştır.

Osmanlı'da kadınların yasalar alandaki varlıkları ve eylemlerine yönelik olan kanunlar niteliğindeki belgeler, önlemler ve tehditler söz konusu olarak, kadınlar için yenilenen baskıcı kanunlarla tekrar bilgilendirilip uyarıda bulunuyordu.

Bu tür yasaklanan baskılar hep engel olarak Sultan I. Ahmet zamanında çıkarılan bir fermanla kadınların, erkeklerle aynı kayığa binmesi yasaklanmıştır. III. Osman da kendisinin saraydan çıktığı haftanın üç günü kadınların sokağa çıkıp dolaşmalarını yasaklamıştır. III. Mustafa ise tüm kadınlara her ne biçimde olursa olsun sokağa çıkma yasağı koymuştur. Böyle bir baskı içerisinde kadınlar nerdeyse dünyada yok denilecek kadar katı kurallar olmuştur.

İlk önce Batı ülkeleri tarafından, devrimin getirdiği ifade ve özgürlük neticesinde, kadınların toplumdaki statüsünü, peçe ve çarşaf sorunlarını, kadınların eğitimi ve toplumsal hayatta bulunması sorunlarını açıkça ve net bir eleştiri söz konusu olmuştur.

Kadının statüsü ve aile sorunlarının biraz olsun önemli yönde gelişmeleri söz konusu olaarak 1908 Devrimi'nden sonra ele alınış, islamcılar tarafından şeriata karşı çıkılmasına karşılık olaylar yaşanmıştır. Müslüman aile hayatının ahlakı sorumluluklarının olumsuz olma korkusunu duyurmak fırsatı göstermiştir. Bu durumun karşısında islamcı tarafları ayaklanarak engel olmaya çalışmıştır. Üstelik Türk köylü kadınlar hiç bir zaman çarşaf ve peçe giymemiştir. Bununla birlikte başkentteki kadınlar zorla baskı ile çarşaf giyilmesine zorlanmıştır. Bu baskıcılara rağmen II. Abdülhamit sıkı önlem alamamıştır.

Kadın öğretmen yetiştirme alanında da ilerlemelere artış göstermiştir. Kadınlar arasında ulusal ve çağdaş ileride tanınan kişiler yetişiyordu. Bunlar arasında yazar olarak ün kazanan Halide Edip gelmektedir.

I.Dünya Savaşından yenik çıkan Osmanlı Devleti'nde kadınların savunduğu yada sahip olduğu haklar karşısında bir takım bazı olumsuzluklarla karşı karşıya gelinmiştir. Üstelik kadın ve erkek eşitliği için yazmış makale ve yazılarıyla tehdit edilen Halide Edip'e hatta ölümle tehdit edilmiştir.

Böylelikle en zor ve önem taşıyan değişim ve gelişim için eğitim olmuştur. Öğretmen okullarından sonra da Güzel Sanatlar okulunun erkek öğrenciler içinde açılmasından sonra 1914 yılında kız öğrenciler içinde İnas Sanayi-i Nefise mektebi açılması çok öenmli bir gelişmeye baş göstermiştir.

2.2. Cumhuriyet Kurulmadan Önce Türk Resim Sanatında Kadın İmgesi

Avrupa sanatının etkisiyle Türk Resim Sanatında bazı okullarda Türk resmine önemli yansımaları ve katkıları olmuştur. Mühendishane, Tıbbiye ve Harbiye gibi okullarda bir çok ressamlar Avrupa'ya sanat eğitimi için gitmişlerdir. Aynı zamanda Avrupa'dan bir çok ressamlar İstanbul'a gelerek Resim Sanatının gelişime girişimde bulunmuşlardır. Bu gelişmeleri takip ederek sanat okullarında resim eğitimi zorunlu olmuştur. Bu sanat okulu İnas Sanayi-i Nefise mektebi Osman Hamdi Bey'in öncülüğü ile gerçekleşmiştir. Bilindiği gibi ne yazık kı kız çocuklarının bir yüksek eğitime başlamaları engel olduğu için sanat okulları öncelikle erkek öğrenciler için açılmıştır. Daha sonra 1914 yılında İnas Sanayi-i Nefise Mektebi II. Meşrıyet'ten sonra kız öğrencileri için faaliyete geçmiştir.

Kız öğrenciler için İnas Sanayi Nefise Mektebi açılmadan önce Osmanlı toplumunda kadına verilen haklar tanınmamasına rağmen bazı varlıklı zengin aileler kız çocuklarını

Avrupa'ya sanat eğitimi için yollamışlardır. Osmanlı toplumu yaşamında, kadının toplumsal ve sosyal yeri sanatsal alanda iki Türk Kadın Ressam Mihri Müşfik Hanım ve Müfide Kadridir.

Resim 2. 1 Mihri Müşfik Hanım, Kadın Portresi, Tuval üzerine yağlıboya, 98.5x61cm.
İstanbul Resim Heykel Müzesi

Resim 2. 2 Müfide Kadri, Kırda Kadınlar, 1910, Tuval üzerine yağlıboya, 37x55 cm.
İzmir Resim ve Heykel Müzesi

Bu önemli ilk öncü iki Türk Kadın ressamlar, Avrupa'yı örnek alarak Osmanlı Devlet'inin yeni kadın tarzı ile örnek olması toplumun sosyal kültür değişiminin imgeleri olması açısından önem taşımıştır. Bu önemli öncü Türk Kadın ressamlar sanat yaşamına kendilerini adamışlardır ve İnas Sanayi-i Nefise Mektebinde ilk kız öğrenciler yetiştirmişlerdir.

Osmanlı Devlet'inin çöküşü ile Cumhuriyet Döneminin başlangıcı olarak bu Türk Kadın sanatçılarımız sanat eğitimine katkılarından dolayı tüm yönleriyle takdir edilmişlerdir. Mihri Müşfik Hanım son derece sağlam bir deseni ile portre çelışmalarında başarıyı ustalıkla yakalamıştır. (Resim 1) Müfide Kadri Hanım da kadın portrelerinde, kadın modellerin fizik yapısı kadar iç dünyasını dışa vurmakla son derece başarısını yakalamıştır. (Resim 2)

Bu dönemde Mihri Müşfik Hanım ve Müfide Kadri Hanım'ın tüm sanatsal eğitim çabalarıyla Nazlı Ecevit, Hale Asaf, Melek Celal Sofu, Sabiha Bozcalı gibi ilk kuşak kadın ressamaların yetiştirilmesinde büyük emek vermişlerdir. Bu ressamların çoğunlukla portre yönü ağır basmakla birlikte natürmort ve peyzajları konu alan çalışmalrında son derece başarılı bir tarz oluşturmuşlardır. Onların resimlerinde aynı zamanda nü çalışmaları ile dışarıda farklı mekanlarda betimlenmiş çalışmalar da vardır.

2.3. Cumhuriyet Dönemi Sonrası Kadın Haklarının Önemi

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye için çok yeniliklerin oluşmasıyla yeni bir başlangıçtır. Cumhuriyetin getirdiği bu yenilikler sadec siyasi değişimler söz konusu olmamıştır. Türk kadının toplum içinde bir kimlik kazandırmıştır. Bunların hepsi özellikle Türk Kadının eğitim ve gelişmeler için yapılan düzenlemeler odak noktasını oluşturmaktadır.

Kahraman Türk Kadınlarının yüceliği Milli Mücadele ve Kurtuluş savaşlarında erkeklerle omuz omuza cepheden cepheye vatan savunmasına gönül vermişlerdir. Türk Kadınları eğitim alanında da çok önemli girişimleri yanında büyük başarı göstermişlerdir. Mustafa Kemal Atatürk bu yüce Türk kahraman Kadınlarını onurla takdir etmiş ve onları her zaman haklar tanıyarak yol göstermiştir.

Bunun için de Atatürk, kadınların her alanda erkeklerle eşit sosyal, siyasal ve hukuksal haklara sahip olmaları konusundaki tedbirleri almıştır. Kadınların sosyal ve siyasal hakları elde etmeleri de aşamalı bir şekilde gerçekleşmiştir.

Atatürk bu konu Türk Kadını ilgili fikirlerini şöyle dile getirmiştir. Sosyal hayatın yaşama ve yürütme kaynağı aile hayatının önemidir. Aile, kadın ve erkekten kuruludur diyen Atatürk medeniyetin esası, gelişmesi, ilerlemesi, yükselmesi ve kuvvetin temeli aile hayatının temelinde oluşmaktadır.

2.3.1. Cumhuriyet Dönemi Sonrası Türk Resminde Kadın İmgesi

Cumhuriyetin değişiklikleri kadına, toplum içinde daha çok kendini göstermesi bir yeri ve işlevi olduğu, yeni verilen hakların yanında bu önemli sorumluklarının yerine getirilmesi görevdir. Bu fikir yenilikleriylekadının dışarıya topluma açılması ile önemli bir değişikliklerin katkısı ve yararlı işler ile çaba harcaması bir sorumluluk olarak şart olduğu vurgulanmıştır. Cumhuriyet dönemi sonrası Türk kadının bir imgesi vurgulanarak çağdaşlaşma çevçevesinde Türk Kadın hakları şereflenmiştir.

Türk Kadınlarının dilediği gibi sokağa çıkabilir, çalışabilir, istediği eğitimi alabilir yada bir meslek sahibi olabilir. Böylelikle kadın toplumda yaşayan bir varlık olarak kendini gösterme fırsatı bulmuştur.

Türk resim imgesinde çağdaşlaşan bir Türkiye'yi betimleyen, okuyan, öğrenen, öğreten fikirleri inceleyip sorgulayan ve sorgulatan bir çalışkan kadın imgesi kullanılır.

Bu dönem ressamlarından Eren Eyüpoğlu, günlük yaşamdan gözlemlediği Anadolu kadınlarını ve halk motiflerini resimlerini resmetmiştir. Genel bir çerceveden incelendiğinde resimleri kent yaşamına bağlı modern kadın imgesinden ziyade Anadolu kadınlarının imgesini özellikle kabul etmiştir. Cumhuriyet Dönem'inin insanlar tarafından bakış açılarının etkisi önemli olmuştur. Bu önemli etkisini resimlerinde görmek mümkün olmuştur. (Resim 3)

Bu dönem ressamlarından birisi de Sükriye Dikmen, resimlerinde genellikle tek kadın portreleriyle dikkat çekmektedir. Resimlerinde ki çağdaş, kentte yaşayan bakımlı ve alımlı kadınlardır. Bu kadınların iri çekik gözleriyle anlam ifade eden bakışları ile dikkat çekmektedir. (Resim 4)

Resim 2. 3 Eren Eyüboğlu, Saz Çalan Köylü Kadın, Tuval üzerine yağlıboya, 50x70 cm

Resim 2. 4 Şükriye Dikmen, Portre, Mukavva üzerine yağlıboya 37.5 x 50 cm., 1918

1940 yıllından sonra sanayileşme ile kentlere göçü ile iş ihtiyaçlarının ortaya çıktığı zamanlarla göç konusu pek çok sanatçının resimlerinde yer almıştır. Ressamlar göç betimlemelerinde kadınların kucaklarında çacukları, güçleri kalmamış erkekler yorgun bitkin ve sopa yardımı ile yürümeye gayret gösteren yaşlılar yeni bir umuda göç ederek yansıtılmıştır.

3. CUMHURİYET DÖNEMİ RESİM SANATINDA ÖNCÜ TÜRK KADIN RESSAMLAR

Osmanlı toplumunun kadınların her alanda gelişimine, hayata bağlanması ile güne çıkması, ne kadar yasak olsa bile 1923 yılında Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde Cumhuriyet'imizin ilanı ile Türk Kadın yaşamı ve tüm hakları ile çok önem taşıyan büyük bir reform oluşturmuştur. Cumhuriyet'in getirdiği bu yenilikler ile yaşamımızın egemenliğin kayıtsız şartsız Yüce Türk Milletine ait olduğunu vurgulayan yeni bir devleti temsil etmiştir. Bu temsil edilen devlet sonsuza kadar bilim ve sanat eğitimi tüm kuralları ile yeniden kadın ve erkek ayrımı yapılmadan düzenlenmiştir.

Yeni Türk Devletinin kurulmasında, Türk Milletinin çağdaş uygarlığa ilerlemesinde Türk Kadının göstermiş olduğu gücü ve çabaları çok önem taşımıştır. Yüce Atatürk, yeni kurduğu devlet düzeni Cumhuriyet'in getirdiği yeniliklerle Türk Kadınına erkeklerle ayrım yapmadan her alanda her zaman özlellikle eğitim sisteminde kadın-erkek eşittir yasasını belirlemiştir.

1924 yılında onaylanan yeni eğitim kanunu olan Tevhid-i Tedrisat ile, Türk Resim sanatında öğrenci yetiştiren İnas Sanayi-i Nefise Mektebi kız öğrencileri erkeklerle berabe eğitime katkı sağlamıştır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra resim sanatı ve eğitim konusunda ki tüm yeni gelişmeler hızlı bir şekilde çok önem göstermiştir. İnas Sanayi-i Nefise Mektebinin genç mezunları okulda ki eğitimi yeterli bulmayarak sanat okullarının dışında ki eğitimini toplum içinde geliştirip, güzel sanatlara topluma evrensellik kazandırarak ve mezunlarına iş fırsatlarının sağlanmasıiçin girişimlerde bulunmuşlardır. Güzel sanatların içindeki tüm çaba ve

emeklerini diri tutarak sanatın varlığını topluma yansıtmışlardır. Özel atölyelerinin açılmasını sağlamışlardır. Bu canlılık, hareketlilik sanat adına topluma bir farkındalık, bilinç sağlamıştır. Bu sebeple güzel sanatlarına ilginin artması devlet tarafından kurulan yurt gezileri sergisi oluşturulmuştur. Bu girişimlerin yoğunlaşması ile 1914 kuşağı atölyelerinde öğrenim gören genç sanatçılar, Türk Resim sanatına yönelik 1923 yılında yeni resim cemiyetini kurmuşlardır.

1916 ile 1927 yılları arasında açılan Galatasaray sergileri, Türk Ressamlarının sanat tarihi için önemli bir başlangıç olmuştur. Bu serginin en önemli tarafı Türk kadın ressamlarının erkek ressamları ile birlikte Batı'dan aldıkları sanat akımlarını benimseyerek Türk Resminde, modernleşmenin olduğunu sergileyerek Cumhuriyet Dönem'i Resim Sanatı alanında ilk önemli büyük girişimlerdir.

Cumhuriyet Dönem'inin kuruluşu ile devletin sanatsal girişimlerini önemsemesiyle ülkemizin başkenti Ankara'da da bu ilginin olmasını istemiştir. Her sene İstanbul'da düzenlenen Galatasaray sergilerinde olduğu gibi bundan sonra Ankara'da açılmasını duyurularak önem taşımıştır. Bunu onurlandırmak amacıyla devlet tarafından ressamların yapmış olduğu eserleri için madalya ile takdir edilip müzelerde sergilenmesine karar verilmiştir. Devletin Türk Resim sanatını bu kadar saygı ve incelikleriyle takdir edilmesi büyük gelişim ve değişime yol göstermiştir.

Cumhuriyet'in kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk çağdaş ve yenilikçi bir Türkiye'nin oluşması için hızlı bir şekilde kültür devrimini ön görmüştür. Buna karşılık Avrupa'nın çağdaş kuralları ile özümsenmiştir fakat kökü Türk geleneklerine dayanan bir Türk Sanatının evrensel olması gerekliliğini söyleyen Mustafa Kemal Atatürk sanatın her dalının yönlerinin açık, özendirici ve koruyucu bilgileriyle devam etmesi, önceki dönemlerde idarecilerin kişisel istek ve beğenilere göre eser verilmesine sanatçının topluma sunulması olduğunu benimsemiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Batı'ya sanat eğitimine giden sanatçılar bir çok edindiği yeniliklerle ülkesine dönmüştür.

3.1. Ayşe Celile Hikmet Uğuraldım (1880 - 1956)

Yahya Kemal'ın aşkı ve Nazım Hikmet'in annesi Celile Enver yada Celile Hikmet adıyla tanınan Celile Hanım, 1980 yılında İstanbul'da doğdu. Celile Hanım, sosyetenin en güzel kızlarından, dillere destan denilecek kadar güzel, akıllı, girişimci ve hayatının son yıllarına kadar sanat yaşamının ilk Türk Kadın Ressamlarından biri olarak devam ettirmiştir. Yaşamının getirdiği tüm sıkıntılara rağmen, resim sanatına başarı ile ölümüne kadar aşkla devam etmiştir.

Resim 3.1 Celile Hanım

Celile Hanım'ın Galatasaray Lisesinde açılan karma sergiye tek bir tablosuyla katılır. "Kahve İçen Kadın" adlı tablosu ilk sergilenen eseridir. Üretken bir sanatçı olan Celile Hanım bir çok eserini çevresindeki kişilere seve, seve armağan etmiştir. İlk sergilenen eseri bu sebeple nerede ve kimde olduğu bilinememektedir.

Celile Hanım, portre tarzında resimler yapmaktan hoşlanmış ve daha çok aileden kişilerin portrelerini resmetmeye ağırlık vermiştir. Aile portrelerini ailesine armağan etmiştir. Celile Hanımın ailesine ve akrabalarına olan sevgisini ve bağımlılığını, yapmış olduğu porte eserlerinde hissetmek mümkündür. Portrenin yanında sanatçının bir özelliği de nü çalışmaları üzerinde yoğunlaşmıştır. Nü çalışmaları modellere dayalı olarak çizildiği, araştırma çizgilerinden oluşan bu resimlerinde, Celile Hanım'ın, beden parçaları arasında ölçü ve oranları dikkate alarak resmettiği görülmüştür.

Resim 3. 2 Celile Hanım, Oğlu Nazım Hikmet'in portresi, 1944, Tuval üzerine yağlıboya, 40x50 cm. , Memet Fuat Koleksiyonu

Celile Hikmet Hanım medeni olan soyadı kanunu yasal olarak kabul edildikten sonra Uğuraldım soyadını resimlerinde Celile Uğur aldım imzasını kullanmıştır. Celile hanım'ın oğlu ün kazanmış şair Nazım Hikmet, açlık grevine katılmış olmasından dolayı cezaevine hapsedilmiştir. Bu sebeple Celile hanım oğlu Nazım için imza kampanyası başlatarak, elindeki pankartta taşıdığı levhada Nazım Hikmet'in annesi Celile Uğuraldım şeklinde halka seslenmiştir. (Resim 3. 3)

Resim 3. 3 Celile Hanım Oğlu için imza kampanyasında, 1950

Celile Hanım, medeni kanunundan sonra almış olduğu Uğuraldım soyadını taşımasına rağmen, bu soyadının anlamı kadar hayatı hiç uğur getirmemiştir. Aile içindeki bir çok manevi sıkıntılar derdinden gözünün feri sönmüş olan önemli öncü Türk Kadın ressamımız Celile Hanım renkleri göremeyen gözlerini 1956 yılında Ankara'da kapamıştır. Ressam Celile Hanım geriye bıraktığı ölümsüz eserleri kalmıştır.

Resim 3. 4 Celile hanım, Otoportre, Tuval üzerine yağlıboya, 1954

Celile Hanım portre çalışmalarına ağırlık vermesi yanı sıra nü ve natürmort çalışmaları da yapmıştır. Çalışmalarının çoğunda yağlıboya ile pastelboya kullanan sanatçı tonlarını yine pastel renklerle vurgulamıştır. Celile hanım kendi portresiyle annesinin, oğlunun, torununun ve yeğeninin portrelerini başarılı eserleri ile tamamlamıştır.

Resim 3.5 Celile Hanım'ın annesi Leyla Hanım, Karton üzerine pastelboya , 45x60 cm. , Ayşe Bastimar koleksiyonu

Resim 3. 6 Celile Hanım'ın annesi Leyla Hanım, Karton üzerine pastelboya, 32x35 cm. , Fatma Bastimar koleksiyonu

Resim 3. 7 Celile Hanım, Samiye Yaltırım ve Hikmet Yaltırım (Kızı ve Torunu), 1940, Tuval üzerine yağlıboya, 60x80 cm, Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Resim 3. 8 Celile Hanım, Ayşe Yaltırım (torunu), 1953, Duralit üzerine yağlıboya, 33x46 cm. , Ayşe Yaltırım-Murat Germen koleksiyonu

Ayşe Yaltırım'ın Portresinin Hikayesi

"Celile Hanım, kendisi kadar güzel olan torununun güzelliğini genç yaşında kaydedebilmek amacıyla modellik yapması için ısrar etmiş, ancak Ayşe Yaltırım gençliğinin verdiği sabırsızlıkla sadece bir kereliğine, defalarca yalvar yakar modellik yapmıştır. Bu portre Ayşe Yaltırım'ın yüzüne hâkim olan, biraz da hüzün içeren ifadeyi, özellikle de gözlerindeki dışavurumu çok ustalıklı bir biçimde resmetmektedir. Ayşe Yaltırım'ın İstanbul, Moda'da görüştüğü bir erkek arkadaşı, bir gün aileyi ziyarete geldiğinde, Ayşe Yaltırım'ın babası Seyda Yaltırım'a; "Kızınızı vermediniz, hiç olmazsa resmini verin," diyerek resmini alır.

Aradan uzun zaman geçer, Ayşe Yaltırım evlenir; çocuk sahibi olur. Eşinden ayrılır ve bir gün, bir arkadaşı, bu resminden söz eder. Bilgiyi veren kişi, resmi alan arkadaşının Almanya'ya gittiğini ve resmi de beraberinde götürdüğünü, kendisinin resmi burada görüp çok etkilendiğini söyler.

Ayşe Yaltırım resmi unutmaz ve geri almanın yollarını arar. Sonunda bir gün söz konusu arkadaşının İstanbul'a döndüğünü öğrenir ve kendisini arayarak resmi geri almak istediğini söyler. Bu istek karşısında 'Ben bu resmi senelerce yanımda taşıdım, Almanya'ya bile beraberimde götürdüm; zorda kaldığım zamanlar oldu ama çok istemelerine karşın bu resmi hiçbir zaman satmadım. Bu resim her zaman evimin başköşesini işgal etmiştir,' şeklinde bir cevap alır. Ayşe Yaltırım'ın ısrarı sonucunda resmi ancak bir şartla vereceğini söyler: Celile Hanım'ın mühürdarlı fakir bir balıkçıyı resmettiği bir portre ile değiş-tokuş şartı kabul edilir ve bir akşam yemeğinden sonra yapılan görüşme sonucu, seremoniyi andıran değiş-tokuş gerçekleştirilir ve bu sayede resim gerçek sahibine geri döner." Hikeyesinin ne kadar ilginç olduğu kadar sanatıda bir o kadar başarısıyla değer bulmuştur.

Portre çalışmalarının dışında eserlerinden bir kaçı;

Resim 3. 9 Celile Hanım, Hamamda, Kağıt üzerine karışık teknik, 43x59 cm, Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Celile Hanım farklı teknikler üzerinde çalışmalarını yapmıştır. Karışık teknikte kara kalem, füzen çalışmalarını araştırma çizgilerle detaylara girmeden hatları belirginleştirmiştir.

Resim 3.10 Celile Hanım, Kedi, 1949, Tuval üzerine yağlıboya, 28x32 cm, Semih Rıfat Koleksiyonu

Resim 3.11 Celile Hanım, Vazoda Çiçekler, Duralit üzerine yağlıboya, 38x51cm. , Renan-Sinan Genim Koleksiyonu

Resim 3. 12 Celile Hanım, Çiçekler, 1947, Tuval üzerine yağlıboya, 36x48 cm. , Hikmet Yaltırım koleksiyonu

Resim 3.13 Celile Hanım, Natürmort, 1946, Tuval üzerine yağlı boya, 27x41 cm. , Hikmet Yaltırım koleksiyonu

3.2. Mihri Müşfik Hanım (1886 – 1954)

Mihri Müşfik, Türkiye'de çağdaş bir ileri düzeyde resim sanatını başlatan ilk öncü Türk Kadın ressamıdır. Mihri Müşfik Hanım, 1886 yılında İstanbul'da Rasim Paşa konağında dünyaya gelmiş aydın ve kültürlü bir ailenin kızı olarak Paşa ailesini şereflendirmiştir. Kendisi Avrupa'daki eğitimin etkisi kadar eğitilen öncü ilk ve çağdaş kadınlarımızdandır. Akıllı kişiliği, sanatı ve kültürü ile ayrıcalıklı bir sanatçı olmuştur. Mihri Müşfik Hanım resim sanatı alanın dışında da müzikle ilgilenmiş olup opera ve konserleri mutlaka yakından tekip etmiştir. Mihri Müşfik Hanım resim alanı dışında edebiyat ve müzik eğitimini Avrupa'dan almıştır.

Saz üstadı olan Paşa babası Rasim bey bir kaç dil bilen Avrupai bir yaşam tarzı olan Osmanlı beyefendisidir. Mihri Müşfik Hanım ailesinden gelen bu yeteneklerle birlikte sanatçı olmasına zemin hazırlamıştır.

Mihri Müşfik Hanım'ın resme olan yeteneği Osmanlı toplumunun zengin ailelerin sanat dersi aldığı ünlü İtalyan saray ressamı Fausto Zonaro tarafından sanat dersleri almıştır. Mihri Müşfik Hanım bu sanat derslerini ünlü ressam Zonara'dan Beşiktaş semtindeki Akaretler'deki atölyesinde sanat derslerine başlamıştır. (Resim 3. 14)

Resim 3. 14 Mihri Müşfik Hanım'ın ilk resim dersi aldığı Atölye; Zonaro'nun Beşiktaş Akaretledeki 50 numaralı ev ve atölyesinden

Buna rağmen Mihri Müşfik Hanım'ın sanat öğrenme hırsı artmış daha çok ileri seviyede öğrenmek için sanat akademisyenine gitmek çok istemiştir.Fakat ne yazık ki en büyük problemlerden birisi Osmanlı toplumunda henüz kadınların akademide eğitim alabileceği bir sanat okulu olmamıştır.

Mihri Müşfik Hanım tüm ısrarlarına rağmen Paşa babasının karşı çıkmasına rağmen, resim sanatı akademinde eğitim almak için Avrupa'ya gitmek ister ve sahte bir pasaportla yurt dışına çıkmıştır. Bu durumda sanat tarihinde Avrupa'ya ilk sanat eğitimi almaya giden Türk Kadın ressamı Mihri Müşfik Hanım olmuştur.

Türk Kadınlarının Güzel Sanatlar Akademisinin kurulmasında önemli katkıları ile öncülük eden Türk Kadın Ressamımız Mihri Müşfik Hanımdır. Ressam Mihri Müşfik Hanım ülkesinde kadın olarak bir bireysel varlık oluşunu farkındalık savaşına kendini adamış duyarlı bir ressamdır. Böylelikle ressam bir çok önemli sanatçı olma Türk toplumunda kadın olarak varolma-varlık bilincini kazandırmıştır olarak hem toplum hemde Türk kadınına büyük ve önemli vazgeçilmez katkısı olmuştur. Mihri Müşfik Hanım'ın bu katkıları boşa gitmemiş olarak onurlu bir çok Türk Kadın Ressamlarını mezun ettirmiştir. Bu isimler arasında önem taşıyan Türk Kadın sanatçılarımız Hale Asaf, Müjdan Sait, Muside Esat, Belkis Mustafa, Nazlı Ecevit, Aliye Berger, Fahrenel Zeyd ve Güzin Duran hanımlardır.

İnas Sanayi-i Nefise Mektebinin ilk öncü Türk Kadın Ressamı olarak aynı zamanda müdür olan sanatçımız Batı'da almış olduğu sanat eğitimini kız öğrencilerinede göstermiştir. Kız öğrencilerini açık havada payzaj ve farklı resim çalışmalarını yaptırmış, modelden çalışmalarınada ağırlık vermiştir. Mihri Müşfik Hanım resimlerinde sağlam bir deseni ile portre çalışmalarında ağırlık göstermiştir.

Resim 3. 15 Ömer Adil, Kızlar Atölyesi, Tuval üzerine yağlıboya, 81x118 cm.

Mihri Müşfik Hanım'ın ülkemizde ilk kez önemli sanat derslerinin konusundan biri nü çalışması olmuştur. Fakat Mihri Müşfik Hanım'ın ciddi ve tüm cesaretli girişkenliğiyle resim atölyesine kadın hamamından nü çalışması için model getirttirmiştir. Bu gelen model kadınlara çekingen Türk kadınlarının yerine Ermeni ve Rum kadınları ikna edebilmiştir. Bunu yanı sıra çıplak erkek model problemini ancak Arkeoloji müzesindeki heykelleri kullanarak çözüm bulmuştur. Bu çözüme rağmen erkek torsolarının beline peştamal ile örterek ancak atölyeye getirebilmiştir.

Mihri Müşfik Hanım resim sanatı yanında edebiyatada ilgi ve önemi olmuştur. Ünlü şair Tevfik Fikret ile iyi bir dostluğu yanı sıra Tevfik Fikret öldüğü zaman şaire olan tutkusundan, saygı ve özlemini ölümsüzleştirmek adına yüzünün maskını almıştır. Bu mask ülkemizde ilk mask olmuştur. (Resim 3.16)

Resim 3. 16 Mihri Müşfik Hanım, Tevfik Fikret, Mask, Tevfik Fikret Müzesi

Resim 3. 17 Mihri Müşfik Hanım tarafından yapılan şair Tevfik Fikret portresi, Topkapı Saray Müzesi

Mihri Müşfik Hanım şair Tevfik Fikret'in portre çalışmasınıda resmetmiştir. (Resim 3.17) Ünlü şairin Aşiyan'da ki evi müzeye dönüştürülerek muhafaza edilmiştir.

Resim 3.18 Mihri Müşfik Hanım, Sahilde Yürüyüş, Tuval üzerine yağlıboya, 92x111 cm.

Resim 3. 19 Mihri Müşfik Hanım, Adada Kadınlar, Tuval üzerine yağlıboya, 105x145 cm.

Mihri Müşfik Hanım ilksel olarak bir çok katkıları başarılı bir şekilde yapmış olan ressamımız kız öğrencilerini dış mekanda resmini yaptırmıştır. (Resim 3.18) Kız öğrenciler bu şekilde toplu halde dışarıda çalışmaları ilktir. (Resim 3. 19)

Avusturyalı bir asker 1916 yılında Çanakkale Savaşı sırasında aynı zamanda ressam olan Vilhem Victor Krauz tarafından Mustafa Kemal Atatürk'ün portresini yapmıştır. Bu portre Çanakkale Müzesinde bulunmaktadır. (Resim 3. 20)

Resim 3. 20 Vilhelm Victor Krausz, Mustafa Kemal Atatürk, Tuval üzerine yağlıboya

Avusturyalı asker ve ressam Krauz, Mustafa Kemal Atatürk'ünü Çanakkale Savaşında gösterdiği büyük kahramanlığın mavi ve parlak gözlerinden yansıyan ileri görüşlüğünü, cesur ve dik duruşunu, emsalsiz varlığının tabloda yer alan sıcak renkler ile anlatmıştır. Tablonun sağ yukarı kısmında Mustafa Kemal imzası ile ressamın kendi imzası yer almıştır.

1922 senesinde Atatürk'ün ordusu, Yunanlılar'ı bozguna uğrattıktan sonra ülkemiz rahat bir nefes almıştı ve Cumhuriyet için daha bir hazırdı. Büyük bir Cumhuriyet yandaşı olan Mihri Hanım da kendi adına Atatürk'e bir teşekkür olarak onun bir portresini yapmak istediğini belirtmiştir. 1921'de Gazi ve Mareşal unvanlarını kazanan Mustafa Kemal, Mihri Hanım'ı Çankaya Köşkü'ne davet ederek poz vermiştir.

Resimde Atatürk'ün giyinmiş olduğu Mareşal kıyafeti, haki renkli yün kumaştan yapılmıştır. Pantolon boyu 98 cm, ceket boyu 75 cm. Ceketindeki rütbesi ve apoletleri simlidir ve dört ceplidir**.** Mihri Hanım'ın yağlıboyayla tamamladığı 3 metrelik tablonun akıbeti de kendisi kadar dikkate değerdir. (Resim 3. 21)

Resim 3. 21 Mihri Müşfik Hanım, Mareşal Üniformalı Mustafa Kemal Atatürk, Portre, Tuval üzerine yağlıboya, 3mt.

Mihri Müşfik Hanım yine ilk olduğu gibi tüm başarı ve cesaretiyle Mustafa Kemal Atatürk'ün resmini yapan ilk kadın ressam olmuştur.

Öncü ilk Türk Kadın Ressamı Mihri Müşfik Hanım bunca başarısının yanı sıra ilerlemek adına Amerika'ya gitmiştir. 1954 senesinde Amerika'da kimsesizler yurdunda vefat etmiştir. Ne yazık ki kimsesizler mezarlığına defnedilmiştir.

Mihri Müşfik Hanım'ın ölümsüz eserleri Türkiye dışında bir çok ülkede yer almıştır.

Resim 3. 23 Mihri Müşfik Hanım, Otoportre, Kağıt üzerine pastelboya, 28x38 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Portre ve figür ağırlıklı çalışmalar gerçekleştiren sanatçının bu resmi pastel bir çalışma olup, kendisinin bir otoportredir. Portre ¼ ölçekle hafifçe yandan gösterilmiş, ensesi, önde kalan omuzu ve gerdanı açık olarak yuvarlak hatlarla kadın güzelliğini göstermektedir. Elinde kokladığı gülün pembe rengi, yanağına vurmakta ve yüzünde yumuşak bir gülümseme ifadesi oluşturmaktadır. Gülün kokusunu hissedişi başarıyla verilmiştir. (Resim 3. 23)

Resim 3. 24 Mihri Hanım'ı hasır bir koltukta oturup kahve içerken gösteren otoportre, Tuval üzerine yağlıboya, 71x61 cm.

Türk resminin en önemli otoportrelerinden biri olan bu resimde; Mihri Müşfik Hanım son derece alımlı ve bakımlı bir genç kadın olarak resmedilmiştir. Devrin modasına göre giyinmiş ve saçlarını örten hafif bir yaşmak bağlamıştır. Duruşunda ve kahve fincanını tutuşundaki zarafet onu tanımamıza yardımcı olmuştur. Ancak hafifçe öne eğik başındaki gözleri özellikle çekici ve etkileyicidir. Yüzündeki hafif tebessüme eşlik eden dalgın ve düşünceli bakışları tuvalin içinden bize doğru çok uzaklara bir yerlere bakıyomuş gibi. Bu bakışlar; öncü, zeki, yetenekli, evrensel bir kadın sanatçının, bir prensesin bakışıdır. (Sarp, 2005) (Resim 3. 24)

Resim 3. 25 Mihri Müşfik Hanım, Otoportre.

Resim 3. 26 Mihri Müşfik Hanım, Otoportre, Tuval üzerine yağlıboya, 61x98.5 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3. 27 Mihri Müşfik Hanım, Demir Turgur Portresi, Kağıt üzerine pastel, 61x47 cm. , İstanbul Resim Heykel Müzesi

Resim 3. 28 Mihri Müşfik Hanım, Otoportre, 60x48 cm, Kağıt üzerine pastel, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi

Resim 3. 29 Mihri Müşfik Hanım, Letta Asım Baloya Giderken, 1911-1912, Tuval üzerine yağlıboya, 178.5x96.5 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3. 30 Mihri Müşfik Hanım, Ahmet Rıza Bey'in annesi Naile Hanım, Tuval üzerine yağlıboya, Özel koleksiyon

Resim 3. 31 Mihri Müşfik Hanım, Leyla Turgut'un annesinin (Letta Asım'ın) portresi, Kağıt üzerine pastel, 63x48 cm, İstanbul Heykel Müzesi

Resim 3. 32 Mihri Müşfik Hanım, Leyla Turgut Portresi, 1911-1912, Kağıt üzerine pastel, 49x63 cm. , İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Resim 3. 33 Mihri Müşfik Hanım, Demir Turgut Portresi, kağıt üzerine pastel, 47x61 cm. ,İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

3. 3. Güzin Duran (1898 - 1981)

1898 İstanbul doğumlu Güzin Duran aile ortamı sanatla ilgisi yoğun kişiler olan, dönemin kültürlü ve soylu bir aileden gelmesi küçük yaşlarda sanata olan sevgi, tutku kaydolmuştur. Dedesi Hattat Hacı Yahya Hilmi Efendi, dayısı müzisyen Rauf Yekta Bey'dir. Böylelikle Güzin Duran hat, süsleme sanatları ve müzik ile tasavvuf sanatı içinde yetişmiştir. Resim sanatına tutku ile bağlı olduğundan İnas Sanayi-i Nefise Mektebine kaydolmuştur.

Okulda eğitim veren çok önemli ilk öncü sanat hocalarından Mihri Müşfik Hanım ile çalışmıştır, Ahmet Haşim'den estetik dersi ve Feyhaman Duran'dan pastel boya derslerini almıştır. Empresyonist uslüpta eserler vermiştir. Başarılı çalışmaları ile Avrupa bursunu kazanan sanatçı Güzin Hanım, sanat hocası Feyhaman Duran ile hayatını birleştirince Avrupa'ya sanat eğitimine gidememiştir. Bu ünlü çiftin çocukları olmamıştır. Bir ömür boyu eşi ile elele çalışmalarını sürdüren sanatçı, yazlık evinde yağlı boyaya ağırlık vererek, İstanbul manzara resimlemiştir. Aynı zamanda Atatürk Kız Lisesinde resim öğretmeni olarak da görev yapan Güzin Duran'nın yaşamının önemli çalışmalarından biri de sulu boya ile yaptığı Karagöz resimleri olmuştur.

Güzin Duran, Topkapı Sarayında yaptığı incelemelerde Çinili Köşk'te sergilenen Karagöz koleksiyonlarından faydalanmıştır. Sanatçı usta yağlı boya ressamlığı yanı sıra aynı zamanda başarılı sulu boya sanatçısı olan Güzin Hanım, yaşama tutku ile bağlı olan, duyarlı bir sanatçı yaklaşımla eserlerinde duygulu ve anlatımcı bir resim tarzını yansıtmıştır. Boğazdan çeşitli manzaralar, eski yazı sanatından kopyalar, Karagöz oyunları

alanında çalışmaları yapmıştır. Güzin Duran eserlerinde eşi Feyhaman Duran'dan etkilenen ve onun manzaralarındaki fırça vuruşlarını anımsatan yaklaşımı benimsemiştir. (Resim 3. 43 ve 44)

Resim 3. 34 Feyhaman Duran, Portakallı Natürmort, 1926, Tuval üzerine yağlıboya, 60x73 cm. , Sakıp Sabancı Müzesi Koleksiyonu

Resim 3. 35 Güzin Duran, Natürmort.Tuval üzerine yağlıboya, 54 x 65 cm. , 1953 Antik A.Ş. Arşivi

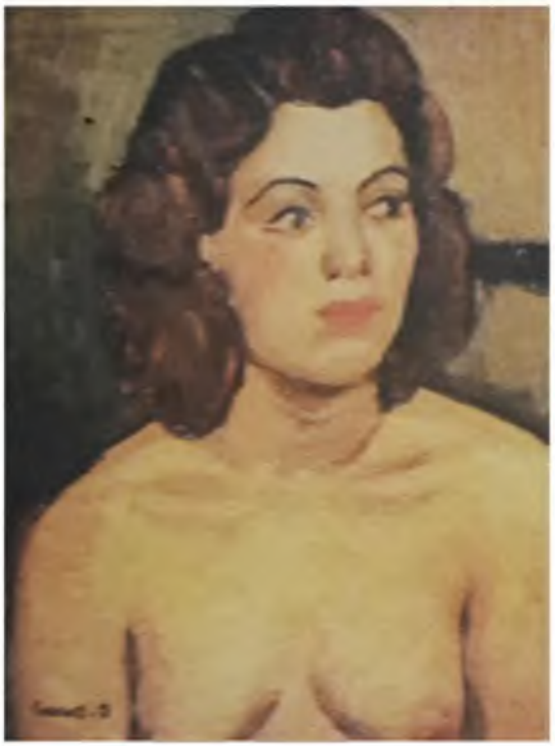
Sanatçının empresyonist çalışmalarından bir örnek tablo "Yelkenli" adlı eseridir. Bu eserlerde tek bir yelkenli olması, resmin kontursuz olarak resmedilmedi, desenlerin ve çizgilerin kaybolduğunu gözlemlediğimiz bir yelkenli pastel renkler ile çalışmıştır. Işık etkileri resimde söz konusu olup, ışığın aydınlattığı yerler açık renk ile resmedilmiştir. Resimde özellikle sıcak renkler hakim olmuştur.

Resim 3. 36 Güzin Duran, Yelkenli, Mukavva üzerine yağlıboya, 32x40 cm. , İstanbul Üniversite Koleksiyonu

Resim 3. 37 Güzin Duran, Manzara, Tuval üzerine yağlıboya, 50x70 cm.

Resim 3. 38 Güzin Duran, Nü

Güzin Duran'ın nü çalışması cesur, ifade etkisi olan önemli yağlıboya çalışmalarından biride kahverengi ara tonu ile gölgeler oluşturmuştur. (Resim 3. 38)

Sanatçının eserleri; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Resim ve Heykel Müzesi ve evindeki koleksiyonu, İstanbul Üniveritesi'ne bağışlanmıştır. Ayrıca bir çok özel koleksiyonlarda da eserleri bulunmaktadır.

Resim 3. 39 Güzin Duran, Vazoda Çiçekler, Tuval üzerine yağlıboya

Resim 3. 40 Güzin Duran, Kınık Küplü Natürmort, Tuval üzerine yağlıboya

Başarılı bir yağlı boya çalışmasının yanı sıra, başarılı sulu boya çalışmalarda gerçekleştiren ressam Güzin Duran 1981 yılında vefat etmiştir.

3. 4. Fatma Nazlı Ecevit (1900 – 1985)

1900 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Albay Emin Bey, büyükbabası Ferik Salih Paşa'dır. Annesinin babası ise padişah yaverlerinden Ali Kırat Paşa'dır. Türkiye'nin eski başbakanlarından Bülent Ecevit'in annesidir.

Resim 3. 41 Nazlı Ecevit, Köy hayatı

İnas Sanayi-i Nefise Mektebin'in ilk kız öğrencilerinden olan Nazlı Ecevit, sanat eğitimlerini Mihri Müşfik, Ömer Adil ve Feyhaman Duran hocalarından almıştır. Kurtuluş savaşı nedeniyle bitirme sınavları iptal edilince, öğretmenlik belgesi aldıktan sonra ailesiyle birlikte Anadolu'ya yerleşmiştir. Nazlı Ecevit'in aldığı sertifikada " İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'ne altı yıl devam eden ve icra kılınan sınav ve yarışmalarda çok iyi derecele resim sınavında gümüş madalyaya hak kazanmıştır." denilmiştir.

Nazlı Ecevit'in çok girişkenliği ile göstermiş olduğu başarısının yanınada bir çok kurum, dernek ve sergilerde yer almıştır. Nazlı Ecevit'in zengin kültürü ile Tarih, estetik, anatomi, ve manzara gibi teorik uygulamalı dersleri almıştır.

Resim 3. 42 Nazlı Ecevit, Tekneler, Mukavva üzerine yağlıboya, 19x27 cm. , 1947

İstiklal savaşından dolayısyla ailesiyle birlikte Kastomonu'ya yerleşen Nazlı Hanım resim öğretmenliğini yapmıştır. Uzun bir süreliğine resim yapmayı bırakan sanatçı eşinin desteği ile tekrar resim yapmaya başlamıştır.

Resim 3. 43 Nazlı Ecevit, Portre

Resim 3. 44 Nazlı Ecevit, İlkokul Dağılışı

Nazlı Ecevit, yaşamının bir çok alanında yenilikler getirerek, farklı okullarda resim derslerini vermiştir. Okulda ki çocukların dağılış resmini coşku ve hareketli bir ilkokul dağılışı resmini yapmıştır. (Resim 3. 44)

Resim 3. 45 Nazlı Ecevit, Hamur Açan Kadınlar, T.ü.y.b

Nazlı Ecevit'in teknik olarak çalışmaları yağlıboya, pastel ve sulu boya olmuştur. Natürmort, çiçekler, portre, manzara ve serbest kompozisyon uslüpta eserlerini gerçekleştirmiştir. İzlenimci anlayışının yanı sıra yumuşak renklerle gerçekçi bir anlayış içinde ortaya koymuştur. Eserleri farklı bir çok kurum ve koleksiyonlarda yer almıştır.

Resim 3. 46 Nazlı Ecevit, Salacaktan, T.ü.y.b

Yaşamının son yıllarında konu edindiği laleler ve karanfiller gibi çiçek resimleride ise genellikle uyumlu ve çekici renk tonlarını kullanmıştır. Nazlı Ecevit, çalışmalarında kompozisyonun bütünlüğü içinde oranlara önem vermiştir. Rengin bir çok tonlarını ulaşarak eserler vermiştir.

Resim 3. 47 Nazlı Ecevit, Manzara, T.ü.y.b

Nazlı Ecevit gerçekleştireceği resimden önce, kompozisyonun gerçekliğine çok önem vermiştir. Kompozisyonları serbest, peyzajları gerçekçi betimlenmiştir. Portrelerinde ise gerçekçi, canlı ve dinamik bir anlatıma ve tekniğe sahip olmuştur. (Resim 3. 47)

Resim 3. 48 Nazlı Ecevit, Keriman'ın Portresi, Tuval üzerine yağlıboya, 100.5x138 cm.

Nazlı Ecevit'in ilk dönemine ait olan portre eserleri en önemli eserleri arasındadır. Bu portreler öğrencilik yıllarında ki dönemi yansıtması bakımından önemli olmuştur. Kerime Salahor'un portresi resimde akademik geleneğe bağlı olarak modelden çalışılmıştır. Tablo empresyonist etkilerini yansıtmıştır. Resimde kontürlerin olmaması, renklerin birbirleri içinde tonları oluşturur ve yumuşak renklerle ışık-gölge etkisi elde edilmesi söz konusudur. (Resim 3. 48)

Resimde figür dikey olarak resmedilmiştir. Figürun kenarlarında ki boşluklar, arka fon ve oturduğu kanepe renklendirilmiştir. Tabloda pastel tonlar ile natüral renkler kullanılmıştır.

Nazlı Ecevit'in teknik olarak, tarz olarak, her türden çalışması vardır. Her türde başarılı olmuştur. Başarılı portreleri arasında yer alan Kerime Salahor'un portre, Devlet Resim ve Heykel Müzesindedir. Eşi Fahri Ecevit ile oğlu Bülent Ecevit'in, ressam Şeref Akdif ile ressam Güzin Duran'ın, Leman Alp ile Fatma Adalan'ın portreleri, sanatçımızın beğenilen portreleri arasında yer almıştır.

Nazlı Ecevit, Ankara Kız Lisesi ve Musiki Muallim Mektebi resim öğretmeni olarak görev yapmıştır. 19 yıl sonra eşini kaybettikten sonra İstanbul'a Salacak'taki evinde kendisini resim çalışmalarına vermiştir. Ağustos 1985'te Ankara'da yaşama veda etmiştir. (Giray, 2004)

3.5. Hale Asaf (İstanbul 1905–1938)

1905 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, Abdülhamit devri Temyiz Reislerinden Salih Bey'dir. Salih Bey üç kez evlenmiştir ve Hale Asaf'ın annesi ise ilk eşi olan Enise Hanım'dır. Dedesi Asaf Paşa, Sultan Abdülhamit'in yaveri; annesinin babası Çerkez Ahmet Rasim Paşa ise Askeri Tıbbiye Okulu'nun hocalarından bir anatomi uzmanıdır. Türkiye'nin ilk kadın ressamı ve Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilk Profesörü Mihri Müşfik Hanım'da Hale Asaf'ın teyzesidir. (Toros, 1988)

Resim 3. 49 Hale Asaf'ın Berlin Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki yılları, 1921

Çok küçük yaşlarında resme ilgisi yoğun olan sanatçının ilk öğretmeni Fransa'dan gelen bir matmazel olmuştur. Bu sayede derslerini evde özel olarak almıştır. Dil öğrenme yeteneğide çok güçlüdür. İngilizce, Fransızca ve Rumca dillerini öğrenmiştir.

Bu dönemde iki önemli Türk Kadın ressamlarımızdan olan Hale Asaf ile Sabiha Rüştü resim eğitimlerini farklı ülkelerde almışlardır. İstanbul, Münih, Berlin, Roma ve Paris'te. Hale Asaf'ın aile önerisi ve desteği ile on altı yaşında Berlin'de Güzel Sanat akademisine gitmiştir. Berlin'de Prof. Arthur Kampf'un öğrencisi olmuştur.

Berlin'de önce desen, sonra yağlı boya eğitimi gören sanatçının yeteneği öğretmeni tarafından da fark edilmiş ve öğretmeninin girişimleri ile 1924 yılında, daha on dokuz yaşındayken Berlin'de yayınlanan meşhur sanat dergilerinde portrelerine yer verilmiştir. Sanatçı Berlin'de bulunduğu dönemde sağlık problemleriyle de uğraşmıştır. Henüz beş yaşındayken geçirdiği bir ameliyatla ciğerlerinden on kist alınan Hale Asaf, Berlin'de

bulunduğu süre içerisinde de bir ameliyat geçirmiş ve bu ameliyatın sonucunda bir göğsü alınmıştır. (Pelvanoğlu, 2007)

Almanya'dan 1924 yılının Nisan ayında yurda dönen Hale Asaf, İstanbul'da bulunduğu bu süre içerisinde bir süre Feyhaman Duran ve Çallı Atölyesi'ne devam ederek "Öğrenci-Ressam" eğitimini sürdürmüştü.

Resim 3. 50 Hale Asaf, Otoportre, 1928 Paris, Tuval üzerine yağlıboya 64x58 cm.

Hale Asaf'ın otoportresinde olduğu gibi, meydan okur ve kendinden emin bakışlarla kadının sanatta var olduğunu gösteren Hale Asaf bunu Batılılaşma, yani geçiş döneminin zor koşulları altında başarmıştır. Çeşitli imkânlarla yurt dışına gidebilen Hale Asaf orada birikimlerini arttırmış, sergilere katılarak ülkemizi temsil etmiştir. (Resim 3. 50)

Resim 3. 51 Hale Asaf, Paletli otoportre, 1925, Tuval üzerine yağlıboya, 50x60 cm.

Resim 3. 52 Hale Asaf, Bastonlu İhtiyar, 1925, Tuval üzerine yağlıboya, 60x90cm

Resim 3. 53 Hale Asaf, İsmail Hakkı Oygar portresi, 1928, tüyb., 72x91 cm.

Sanat grubunda yer alan arkadaşlarından biri İsmail Hakkı Oygar'dır. İlerleyen günlerde, İsmail Hakkı Oygar ve Hale Asaf nişanlanıp, evlemişlerdir. Ancak bu evlilik çok uzun sürmemiştir. Sanatçının ilk Paris döneminde, Henry Matisse ve Raoul Dufy'den dersler aldığı söylenmiş, ancak Matisse bu dönemde Paris'te değil Nice'dedir. Bu Matisse'in sanatçının en sevdiği ressam olmasıyla ilişkili bir söylenti olarak kalmıştır. Matisse ve Dufy etkili sanat denemelerinin sadece Hale Asaf'ta değil, Paris'e giden diğer genç kuşak sanatçıların çoğunda görülmektedir. "İsmail Hakkı Oygar portresi'ne baktığımızda ise günün modasına uygun giyinmiş, saçları iki yana taranmış modern ve bakımlı erkeğin betimlendiği bir resim, modernleşme hareketleri içinde Osmanlı ve modern Türkiye arasında ortaya çıkan kıyafet farkındalığı da vurgulanmaktadır. Şematik anlatımla yapılmış bir portre olmasının yanısıra modelin başını sigara tuttuğu elinin tam tersi istikamete yönlendirmesi resmin başarısını göstermektedir. Matise'in ilkelerini benimseyen Hale Asaf eserlerinde kontrast renkleri tercih etmiştir. Bu nedenle formları ayrıntıya girmeden renklerle oluşmuştur. (Resim 3. 53)

Avrupa gazetelerinde Hale Asaf Hanım çok takdir edilerek yer almıştır. Liberte gazetesinden paylaşılan bilgilere göre; Hale Asaf Hanım isminde genç bir Türk ressamının tamamen özgün, son derece yumuşak, hoş, sakin, gayet sade natürmortları sergide en çok nazarı dikkate çarpan eserlerden olduğu vurgulanmıştır.

Resim 3. 54 Hale Asaf, Bursa , tüyb.

Resim 3. 55 Hale Asaf Müstakil Ressamlar ve Heykeltraş Birliği'nin üyesiydi. Birliğin bir toplantısı için Hale Asaf'a çizdirilmişti.

Resim 3. 56 Hale Asaf'ın Pariste oturduğu mahallede evler, İhsan Oral Koleksiyonu

Bunun yanı sıra Hale Asaf için çok önem taşıyan bir başka Avrupa gazetesinde yer almıştır. Sergide teşhis edenlerden birisi de Hale Asaf Hanım'dır. Bu sanatçı, teşhir ettiği manidar, iyi boyanmış, muvaffak bir surette yerleştirilmiş, telakki ve icrası tamamen orijinal bir kadın portresiyle istikbal için çok büyük şeyler vadetmiştir. Aynı zamanda, bugünün ileri gençleri, yarının da istidatlarını bulup meydana çıkardığından dolayı tebrike layık ile anılacağını vurgulamıştır.

Resim 3. 57 Hale Asaf, otoportre, (II. Paris dönemi) 50x36cm, tüyb.

Hale Asaf, 6 Haziran 1938'de karaciğer kanserine yenik düşerek vefat etmiştir. Hale'nin intihar suretiyle öldüğü söylense de bunlar asılsız söylentiler olmuştur. Sanatçı bir süre ailesiyle Roma'ya da gitmiştir. Roma şehri sanat anlamında onun ufkunu genişleten bir şehir olmuş ve 1925 yılına kadar (Salih) soyadını kullanmış daha sonra babasının, annesi ve kendisini terk ederek gitmesiyle babasının adını kullanmayıp ünlü dedesi Müşhir Asaf Paşa'nın adını alarak, ölünceye kadar Hale Asaf olarak tanınmıştır. (Toros, s. 86)

3. 5. Eren Eyüpoğlu (1907-1988)

Asıl adı Ernestin Letoni olan Eren Eyüpoğlu Romanya'nın Yaş kentinde 1907 yılında dünyaya gelmiştir. Lise çağında özel resim dersleri alan Eren Eyüpoğlu, Yaş Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim öğrenimini tamamladıktan sonra 1929'da Paris'e gitmiş, dört yıl Andre Lhote'un Atölyesi'nde resim çalışmıştır. İlk sergisini 1933'te Jeune Europe'de açmıştır. 1930'da Paris'te Bedri Rahmi ile tanışan Eren Hanım, 1936 yılında iki sanatçı İstanbul'da yaşamlarını renkleriyle birleştirmiştir. O günlerden sonra, Türkiye'de bir Türk Sanatçısı olarak yaşayan Eren Eyüboğlu, Anadolu'yu gezmiş, dolaşmı ve incelemiştir. Anadolu insanından, havasından, suyundan, toprağından, doğasından çok etkilendiğini çalışmalarının özgünlüğünde hissetmek mümkündür.

Resim 3. 58 Eren Eyüpoğlu'nun Atölyeden Fotoğrafı

Eşiyle birlikte Türkiye'ye dönen Eren Eyüpoğlu, D grubu ve devlet sergilerine katılmış, 1957'de Edinburg Festivaline, 1958'de Hamburg Türk Kadın Ressamlar Sergisine yapıt vermiştir. İlk kişisel sergisini 1941 yılında İstanbul'da açmıştır. Aynı zamanda resim

sanatının yanında, seramik sanatı ilede ilgilenmiştir. Bu tür yapıtlarıyla 1984'te sergi düzenlemiş, resmi ve özel kuruluşlar için mozaik panolar yapmıştır. Sanat yaşamının ilk döneminde Lhote estetiğinin etkisi altında inşacı (konstrüktif) anlayışta çalışmalarını sürdürürken, daha sonraki çalışmalarında eşi Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun sanatından esinlenerek, daha renkçi ve yöresel bir resim anlayışına yönelmiştir. Anadolu gezilerinde ve özellikle Bursa ve yöresinden aldığı esintilerle yöre yaşamını ve halk motiflerini duyarlı bir anlatım içinde yansıtmıştır.

Resim 3. 59 Eren Eyüpoğlu, Köylü kadınlar, Tuval üzerine yağlıboya.

Renge yönelmiş olmakla beraber, biçiminin hakim etkisini ve kompozisyona genel kimliğini kazandıran yapısal yorumunu ihmal etmemiştir. Zaman içerisinde Bedri Rahmi'nin çalışmaları yanında, özellikle Türk kadın figürlerinin gruplar halinde işlendiği resimlerde, kendine özgü bir uslüp geliştirmiştir. (Özsezgin, 2003)

Anadolu coğrafyası, kültür zenginlikleri ve Anadolu insanı, resimlerinin esin kaynağı olmuştur. Sanatçı Türkiye´yi hiçbir zaman ikinci yurdu olarak görmediğini, 1936 yılından beri anayurdu olarak benimsemiş. Daha önce hiç bilmediği, tanımadığı nice değerler, çizip boyama, yaratma coşkusu veren değerler bulduğunu söylemiştir Türkiye için. Resim sanatında duyarlı ve sorumlu bir sanatçı olan Eren Eyüboğlu, hiç ödün vermeden, başkaları sevsin diye resim yapmamıştır.

Hep araştırıp, sorgulamış olan sanatçı ; Bir resim yaparsın çok iyidir, bir resim yaparsın fena değildir. Onu iyice bir resim izler, güzel bir resim, çok güzel bir resim daha sonra hep bu şekeilde tekraladığını ama çok güzel bir resmi hiçbir şey izlemediğinin bir çıkmazıdır sonsuzudur onun için resim. Her zaman bilemezsin, bir önceki mi daha iyiydi, bir sonraki mi daha iyi olacaktır. Yoksa o anda yaptığın mı en iyisi, en güzelidir? Hem ne demek iyi veya güzel? Bir duvara asılacak resim o duvarın sahibine göre güzeldir. Ama resim, dekoratif amaçla yapılanlar hariç, süsleme amacı taşımaz. diyen Eren Eyüpoğlu eserlerinin

özgünlüğü kendi iç benliği ile sürekli iletişim kurmuştur. Eserlerine saygısı ve güveni bir araç değil, amaç olarak benimsemiştir.

Bir duvarı süslemek amacıyla yapmıyorum resimlerimi"diyen sanatçı ölümüne dek çalışmıştır sanatçı. "Kendi yolumu bulduktan sonra, bu yolun önü tıkanık mı, açık mı, ilerledim mi, geriledim mi, yoksa yerinde mi saydım bilmiyorum. Bildiğim tek şey var, çalışmak, çabamı ölüm elimden fırçayı alıncaya dek sürdürmek olduğunu samimi bir resim aşkıyla yapmıştır. Resimle mimarlığın işbirliği konusunda Bedri Rahmi´nin görüşlerinide benimseyen Eren Eyüboğlu, eşiyle birlikte Türkiye´de, bu alanda ilk yapıtlarını gerçekleştirmişlerdir.

D gurubunun esas amacı kübizm ve konstrüktivizmden resmi esinlenerek sağlam bir desen ve inşa temeline oturtmuştur. 7. D grubuna katılan ilk kadın sanatçı Eren Eyüpoğlu olmuştur. D grubunun kadın sanatçısı olan Eren Eyüpoğlu incelendiğinde, resimlerinde yerel kökenli geleneksel motiflere yöneldiği görülmüştür. İlk göze çarpan renk olmasına rağmen desen, çizgi, leke ve biçime vermiş olduğu ağırlık ve devingenlik başta yeralmıştır. Duyarlı görüşlerini her zaman aynı tazelikte tuvale aktarmasını bilmiştir. Bulanık dumanlı kahvelerle parıldayan pirinç semaverler, sebzeci ve yemişçi dükkanlarının sadece mideye değil, gözlere verdiği renk ziyafetini; balıkçılar, cami avlularında azametli çınarların serptiği nefis gölgelerde dinlenenler, pazar yerlerinin kaynaşan halkı, Beylerbeyinin sakın yaz mevsimi, ahşap evleri hepsi Eren ve Bedri'nin yakından ve içten hissettikleri destandan oluşmuştur. (İzer, 1945)

Resim 3. 60 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 61 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Eren Eyüpoğlu, eşi ile gittiği Bursa'da resim çalışmalarını daha da geliştirerek, bilgi ve tekniği ile duygularını en iyi şekli ile ifade etmiştir.

Resim 3. 62 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 63 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resimlerinde hep arayışlar içinde olmuş; çizgi, leke, renk ve bunların birleşmesi ile ortaya çıkan, kendine özgü bir dili yaratmıştır. Eren Eyüpoğlu için önemli olan doğa ile iyi bir ilişki kurabilmiştir ve başlı başına bir yapıt olmuştur. Eren Eyüpoğlu'na göre resimin ruhu doğada başlamıştır. Resimde desen temel olduğunu savunmuştur.

Resim 3. 64 Eren Eyüpoğlu, Manzara, t.ü.y.b.

Resim 3. 65 Eren Eyüpoğlu, Salon, t.ü.y.b.

Eren Eyüpoğlu, deseninde biçim olgusunu arayan ve bunu gerçekleştiren bir anlayış içindedir, biçimsel denge kaygısı ağır basmaktadır. Üslubu süslemeci olmaktan çok plastik niteliktedir. Detaydan arınmış, fakat genel havayı betimleyen çalışmalar yapmıştır. Figürleri çevreleyen kontür ise yumuşak kavisler halinde olup, kesintili devam etmiştir. (Resim 3.66)

Resim 3. 66 Eren Eyüpoğlu, Odun taşıyan, t.ü.y.b.

Resim 3. 67 Eren Eyüpoğlu, Anne ve Çocuk , t.ü.y.b.

Resimlerin genel ağırlığını oluşturan kadınlar Anadolu Kadınının bir simgesi niteliğinde olmuştur. Bursalı gelinler, köylü kızları, bağlama çalan kadınlar, çingene kadınları, pazara giden, harman yerinde kadınlar konularının çok yönlülüğüne örnek olmuştur. Odun taşıyan resminde, sırtında ki ağırlığının altında ezilen bir köylü kadın resmini yapmıştır. Yine aynı şekilde, anne ve çoçuk adlı resminde bir köylü kadını oğluna sevecenlikle sarılırken resmetmiştir. (Resim 3. 67)

Resim 3. 68 Eren Eyüpoğlu, Ana ve oğul, t.ü.y.b.

Resim 3. 69 Eren Eyüpoğlu, Harman yerinde Kadınlar,

Konuların çeşitliliği arasına ruhsal özelliklerini vurgulayan otoportreleri de girer.

Resim 3. 70 Eren Eyüpoğlu, otoportre, t.ü.y.b.

Resim 3. 71 Eren Eyüpoğlu, Kız çocuk portresi, t.ü.y.b

Resim 3. 72 Eren Eyüpoğlu, Kadın portresi, t.ü.y.b.

Resim 3. 73 Eren Eyüpoğlu, Kadın, t.ü.y.b

Bu çalışmaların yanında "Nü" yapıtlarıda olmuştur. Bir çıplağı güzellik kaygısından uzak, rahat bir şekilde otururken veya sigara içerken göstermiş,yatakta uzanan başka bir nü de yapmıştır.

Resim 3. 74 Eren Eyüpoğlu, Çıplak Kadın, t.ü.y.b.

Resim 3. 75 Eren Eyüpoğlu, Çıplak Kadın, t.ü.y.b

Turgay Gönenç, Eren Eyüpoğlu'nun "İki Çıplak" adlı resimi değerlendirdiği makalesinde, alttaki kadında kendine güvenen bir çıplak, üstteki kadında ise tedirginlik içinde olan bir çıplakla karşıtlık sunulduğunu söylerken, bir yandan da resimde devinime işaret etmiştir; " Bunlardan 1932-1933 yılında yaptığı iki çıplak adlı eserinde iki çıplak diyagonalin iki tarafına yerleştirilmiş olup, üstteki kadının sağ ayağıyla, sol eli köşegenin başlangıç ve bitim noktalarında yer almıştır. İki ayrı figür arasındaki bağı sağ üst köşede, iki kadının el ve dirseğini, sol alt köşede ise ayakları buluşturarak sağlar. Resimde dinginlik ve devinim bir arada yer almıştır. (Gönenç, 2000)

Resim 3. 76 Eren Eyüpoğlu, İki Çıplak Kadın, t.ü.y.b. **Resim 3. 77** Eren Eyüpoğlu, Çıplak Kadın, Karakalem

Eren Eyüpoğlu'nun özgün desen çalışmalarından örnekler;

Resim 3. 78 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre **Resim 3. 79** Eren Eyüpoğlu, Ana ve Çocuk , Karakalem

Resim 3. 80 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

Resim 3. 81 Eren Eyüpoğlu, Otoportre, Karakalem

Resim 3. 82 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

Resim 3. 83 Eren Eyüpoğlu, Kadın, Karakalem

Resim 3. 84 Eren Eyüpoğlu, Karakalem Portre

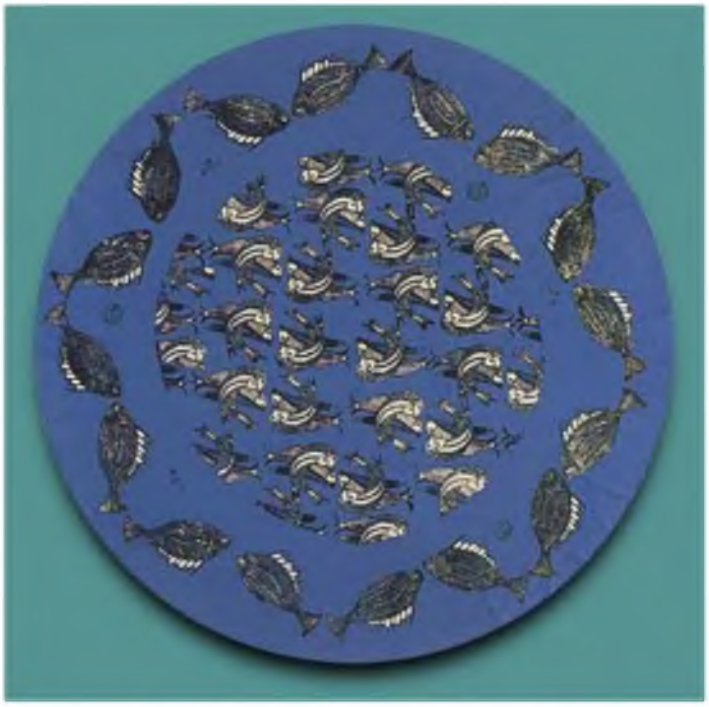

Resim 3. 85 Eren Eyüpoğlu, Yaşlı Kadın, Karakalem

Eren Eyüpoğlu'nun seramik ve mozaiklerinden;

Resim 3. 86 Eren Eyüpoğlu, Seramik üzerine Balıklar ve Geometrik

Resim 3. 87 Eren Eyüpoğlu, Seramik üzerine Balıklar

Resim 3. 88 Eren Eyüpoğlu, Kumaş üzerine kadın

Resim 3. 89 Eren Eyüpoğlu, Kumaş üzerine kadın

Resim 3. 90 Eren Eyüpoğlu, Kumaş üzerine kadın

Mozaik Panolar

1953-Etibank-Ankara
1955-Ankara Çocuk Hastanesi
1956-57- 4.Levent Konut Duvarları
1954-55-Hacettepe Hastanesi
1963-65-İstanbul Manifaturacılar Sitesi
1978-Cerrahpaşa Hastanesi
1979-Haydarpaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi

mozaik panolarından oluşmuştur. Ardından binlerce resim, desen, seramik bırakan Eren Eyüboğlu, 30 Ağustos 1988 günü, son otuz yılını yaşadığı Kalamış´taki atölyesinde yaşama gözlerini kapamıştır.

3. 7. Şükriye Dikmen (1918-2000)

Şükriye Dikmen, 1918 İstanbul doğumludur. Çağdaş Türk Kadın resim sanatının önemli isimlerinden birisidir. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde Zeki Kocamemi, Nurullah Berk ve Cemal Tollu ile resim atölye derslerini tamaladıktan sonra, Paris'te üç yıl Fernard Leger ile çalıştıktan sonra iki yıl Custa Singier ve Rogar Chastel ile atölyesinde devam etmiştir. Bu çalışmaları sırasında Paris Ecole du Louvre'un sanat tarihi dersine devam etmiştir. (Resim 3. 91)

Resim 3. 91 Şükriye Dikmen ile Fernand Leger'in Fotoğrafı, Paris, 1954

Paris'te ilk sergisini Galeri Jeanne Castel'de açan sanatçı, ilk sanat eleştirisini yabancı sanat eleştirmenlerinden almıştır. Eleştirmenler sanatçının eserlerini çok sade, duru ve

yalın bulmuşlardır. Türkiye'ye döndükten sonra ilk sergisini İstanbul Fransız Konsolosluğunda ve ardından aynı sergiyi Ankara'da Helikon sanat gelerisinde açmıştır. Şükriye Dikmen'nin eserlerinde öğrencisi olduğu Leger'den, Matisse'den etkilenmiş.

Resim 3. 92 Şükriye Dikmen, Kadın ve Erkek, Duralit üzeine yağlı boya, 100x65 cm.

Resim 3. 93 Henri Matisse, Dans, T.ü.y.b

Şükriye Dikmen'in resmi ile Henri Matisse'nin resmi arasında renklerin yalınlığı, figürlerdeki saflığı, keskin konturleri, zemindeki soğuk renkler ile benzerlik göstermiştir. (Resim 3. 92 ile 93)

Şükriye Dikmen çalışmalarında portre, nü, peyzaj, natürmort, manzara ve soyut çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarında yalınlaştırılmış kesin konturlarla sınırlı ve iki boyutlu biçimler kurmuştur. Bu biçimleri saf renklerle, bazen parlak, bazen mat uyumlar içinde yüzeysel olarak renklendirmiştir. Boya saydam ve incedir. Renk tonlarını çok kullanmadığı gibi ışık ve gölgeyi çok kullanmamıştır. Katı, ama açık ve sade bir anlatım tarzı oluşturmuştur.

Resim 3. 94 Şükriye Dikmen, Kağıt üzerinde Nü desenlerinden örnekler

Eserlerinde özgün yalın anlatımı içinde figürlerin iç dünyasını yansıtmaya özen göstermiştir. Tüm sanatsal yaşamı boyunca az çizgi ile çok şey anlatmayı kendine ilke edinmiştir. Nü'lerinde, portre ve çiçek resimlerinde, her zaman çok sade bir çizgi ile arındırılmış, yalınlaştırılmış desenleri, yüzeysel saf renklerle ve düz bir boyama tekniği ile boyamıştır. Realist üsluptan hiç uzaklaşmadan, saf renk tonları ve renk armonisi ile sade formları bütünleştirmiştir. (Ersoy, 1998) Şükriye Dikmen için desen, resmin temelidir. Bu nedenle, hem Güzel Sanatlar Akademisinde aldığı derslerde, hem de Paris'te kaldığı süre içinde özellikle desen çalışmalarına ağırlık vermiştir. Füzen kalem ile çizme, silme ve tekrar inşa etme üzerine kurulu desen anlayışını, boya resimlerinde de uygulaması bir raslantı olmamıştır. (Akçaoğlu, 2010) Kara kalem desen çalışmalarında araştırma çizgilerinden uzak, tek çizgiler ile derinlik, perspektif kullanmadan desenini ışık ve gölgeye yoğunlaşmadan sade bir çizim ile çalışmıştır.

Şükriye Dikmen Cumhuriyet döneminin kadın ressamları arasında önemli bir yere sahip olmuştur. Şükriye Dikmen resimlerinde kompakt plastik değerler bulunan, akademik çalışmaları izleyen bir dönemden sonra, keskin dış çizgilerle oluşturduğu portre ve natürmortlarıyla D grubunun temsil ettiği ilkelere bağlı görülmüştür.

Resim 3. 95 Şükriye Dikmen, Çiçekler, Duralit üzerine yağlıboya, 40x59 cm. Özel Koleksiyon

Şükriye Dikmen resimlerinde yoğun bir şekilde kadın ve genç kız portrelerinde ağırlık göstermiştir. Kadınların yüz hatları belirgin; ince, uzun boyunları, iri gözler ve dolgun dudaklar ile masumiyeti yalın ve sade biçimde göstermiştir.

Kadınlar çağdaş yaşama sahip çıkan, kentte yaşayan, kent hayatının değişik kesimlerinden olduklarını düşündüren kadınlar olmuştur. Resimlerindeki kadınlar kırsal kesimden değil, aksine modern hayatın içinde olan, sanatçının çevresinde yer alan ve gözlemleyebildiği kadınlardır. Portrelerindeki kadınlar değişik, farklı yaş gruplarından, özellikle kendilerine bakan, bakımlı kadınlardır ama hiç bir zaman bize rüküş kadın imajını da vermiştir. Oldukça zarif, sakin ve dingin kadınlardan oluşmuştur. İri gözlü ve anlamlı bakışlarıyla dikkatleri çekmektedir. Bu portreler sadelikleri ile minyatür sanatımızdaki dingin ve suskun stilize kadın yüzleri gibi fakat iri gözleri ile sanki dünyaya açılan birer pencere gibidir. Bu portreler bazen ince boyunlu, bazen de olduğundan küt görünürken, kavuşturulmuş elleri ile duruşları, Modigliani resimlerini anımsatmıştır. (Akçaoğlu, 2010)

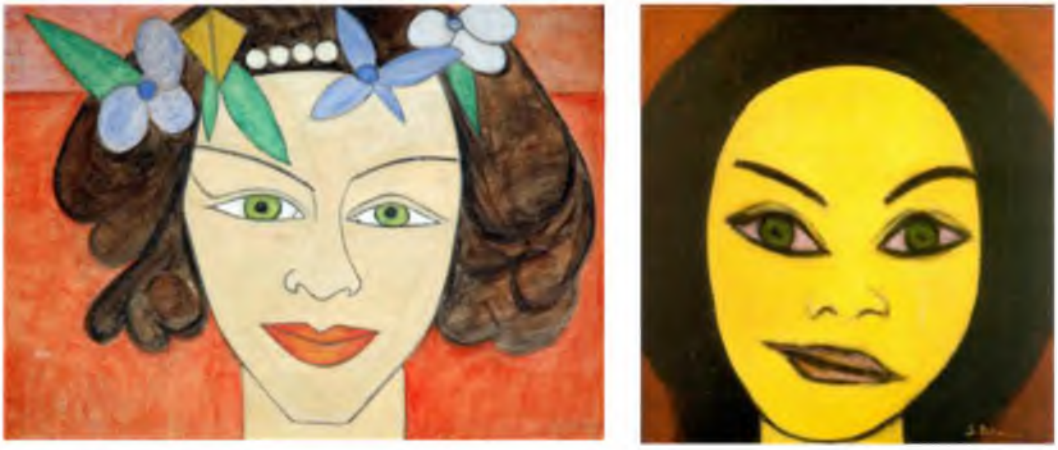
Resim 3. 96 Şükriye Dikmen, portre çalışmaları

Resim 3. 97 Amedeo Modigliani, portre çalışması

Şükriye Dikmen hem bir duyarlı Türk kadın olarak hemde iyi bir sanatçı olarak duygularıyla resimlerinde etütler, notlar, hafıza ve icat girişimleriyle yapmıştır. Fakat mizacı olduğu gibi, sanat anlayışı fikri ile gereksiz gösteri ve süslemeden uzak olmuştur. Daha çok mütevazı içinden geldiği gibi resimler yapmıştır. Resimlerine bakan kişilerin, alıcıların haz yani mutluluk duymasını istemiştir. Bu duyguları hissederse mutlu olacağını vurgulamıştır.

Türk resim sanatında adını yazdırmış önemli bir sanatçı olan Şükriye Dikmen, resimlerinde kendine ait özgü uslüpla eserleri Çağdaş Türk Sanatçısı olarak müze ve koleksiyonlarda yer almıştır.

Çağdaş Türk Kadın Sanatçısı Şükriye Dikmen'in eserleri;

Resim 3. 98-99 Şükriye Dikmen, Portre, 54x114cm. Kontrplak üstü yağlıboya

Resim 3. 100-101 Şükriye Dikmen, Portre, 54x114cm. Duralit üzerine yağlıboya

Resim 3. 102 Şükriye Dikmen,Manzara. Karbon üzerine yağlı boya. 51x41 cm

Resim 3. 103 Şükriye Dikmen. Manzara. Tuval üzerine yağlı boya

3. 8. Gülçin EROĞLU (1988-...)

Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün çok önemli sözü " Dünyada hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar emek verdim diyemez. Erkeklerden kurduğumuz ordumuzun hayat kaynaklarını kadınlarımız işletmiştir. Çift süren, tarlayı eken, kağnısı ve kucağındaki yavrusu ile yağmur demeyip, kış demeyip cephenin ihtiyaçlarını taşıyan hep onlar, hep o yüce, o fedakar, o ilahi Anadolu kadını olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı, şükranla ve minnetle sonsuza kadar aziz ve kutsal bilelim." (Mustafa Kemâl ATATÜRK, 30 Mart 1923)

Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün çok önemli sözü " Dünyada hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar emek verdim", diyemez. Yurdumuzu düşmana karşı korurken, erkeklerden kurduğumuz ordumuzun yaşam kaynağı cefakar ve fedakar Türk kadınlarıdır. Çift süren, tarlayı eken, ardında kağnısı, sırtında yavrusu ile yağmur, kar demeyip cepheye silah taşıyan, omuzunda mermi götüren, askerinin aşını pişiren, söküklerini diken, yarasını tedavi eden, her zaman o yüce, o fedakar, o ilahi Anadolu kadını olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı, şükranla ve minnetle sonsuza kadar aziz ve kutsal bilelim." (Mustafa Kemâl ATATÜRK, 30 Mart 1923)

Ben sanat yaşamına yeni başlayan bir Türk kadın ressamı olarak eserlerime, Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi ışığından yola çıkan bir Türk Kadın ressamı olarak çalışmalarımı başlattım. Bağımsızlığını kaybeden bir milletin memleketinin sahibi değil, esiri olduğunu belirten Türk kadınları, en önemli görevlerinin milletin bağımsızlığını korumak, vatanı düşmana teslim etmemek olduğu bilinci ile yaşamışlardır. Anadolu kadınlarının milli şuurunu, vatanın bölünmez bir bütünlüğünü için kurtuluş savaşında, milli mücadelede vermiş olduğu tüm zorlu mücadeleyi resimlerimde aktarmak için çalışıyorum.

Resimlerimde farklı malzemeler ile bir çok teknikleri kullanıyorum. (Yağlı boya, akrilik boya, sulu boya,pastel boya,kolaj çalışması,karakalem) ayrıca gravür de çalışıyorum. 1988'da doğmuş olmama rağmen, şimdiye kadar pek çok eser üretmiş bulunuyorum.

Resim 3. 104 Gülçin Eroğlu, Mavi Gözlerde Zafer, Tuval üzerine akrilik boya, 40x80 cm.

Bu eseri aşağıdaki metine göre canlandırdım.

Ana, bacı siyahlara bürünmüştü

Anadoluyum

Bakışları buğulu ve yorgundu

Anadoluyum

Islaktı birşeyler saklıyordu kirpikleri

Anadoluyum

Ellerinde buz dağları olmuştu sanki

Anadoluyum

Parmaklarında ne çok özlemler birikmişti

Anadoluyum

Saçlarının akında saklıydı bütün anıları

Anadoluyum

Toprağın sıcaklığını damarlarımdaki kanda

İliklerimin her zerresinde titreyerek hissettim

Vatan aşkı için gece gündüz demeden savaşmış

Atatürk ile Anadoluyum

(Gülçin Eroğlu)

Resim 3. 105 Gülçin Eroğlu, Biz Cumhuriyeti Böyle Kurduk, Tuval üzerine akrilik boya, 140x160 cm. 2014

Resim 3. 106 Gülçin Eroğlu, Biz Cumhuriyeti Böyle Kurduk-2, Tuval üzerine akrilik boya, 100x120 cm.2015

Resim 3. 107 Gülçin Eroğlu, Biz Cumhuriyeti Böyle Kurduk-3, Tuval üzerine karışık teknik, 95x120 cm. 2015

Resim 3. 108-109 Gülçin Eroğlu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk , Karakalem ,15x20 cm - 23x32 cm. 2015

Resim 3. 110 Gülçin Eroğlu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Karakalem , 23x32 cm. 2015

Resim 3. 111 Gülçin Eroğlu, Nene Hatun , Karakalem , 23x32 cm. 2012

Nene Hatun 93 Harbi yıllarında Erzurum'da Aziziye savunmasına katılan, Rus işgaline karşı direnen hafızalardan silinmez bir Türk Kahraman Kadın'ıdır.

Resim 3. 112 Gülçin Eroğlu, Halime Çavuş , Karakalem , 23x32 cm. 2012

Kastamonu'da doğan, anne-babasının "kızım gitme" şeklinde yalvarışlarını dinlemeden mücadeleye katılan Halime Çavuş, uzun yıllar Halim Çavuş zannedilmiştir. Kurtuluş Savaşı'na giderken erkek kılığına girmiş, erkek gibi traş olmuş, saçını kazıtmış ve kimseye kadın olduğunu söylemeden Türk askerinin arasına karışmış cesur bir Türk Kahraman kadınıdır. Mühimmat taşımada birçok görev yapmış olan Halime Çavuş bir düşmanın açtığı ateş sonucu bir ayağı sakat kalmıştır. Bir keresinde İnebolu'dan cepheye cephane taşırken Mustafa Kemal Paşa'ya rastlamıştır. Ancak rastladığı kişinin O olduğunu bilmiyordu Mustafa Kemal Paşa "Sen üşüyor musun böyle?" diye sorduğunda, "Bey, 100 bin kişi kurtulacak. Ben öleceğim de ne olacak?" demiştir. Paşa kafa kağıdını isteyince "Sen kız mısın?" "Evet" Gün geldi savaş bitti, ancak o ne asker üniformasını çıkarmıştır ne de her sabah traş olmaktan vazgeçmiştir. Savaş sonrası Mustafa Kemal tarafından Ankara'ya çağrılarak ailesi önce korkar, Paşa Halime'yi neden çağırıyordu ki? "Gitme" dediler, o yine dinlememişti. Kapıda yavere "Paşa hangisi bilmiyorum" demesi. Yaverin

"soldaki" demesiyle koşup elini öpmüştür. O'nun "Seni yollamıyorum, bizim kızımız ol" önerisine "Annem babam beni bekler" şeklinde cevap veren Halime Çavuş, "Ben ana-babaya itiatli evlada saygı duyarım" diyen Mustafa Kemal Paşa tarafından çeşitli hediyeler verilerek tekrar evine yollanmış ve kendisine maaş da bağlanmtır.

Resim 3. 113 Gülçin Eroğlu, Cepheye Giden Anadolu Kadınlar-1, Karton üzerine guaj boya , 16.5x8 cm. 2014

Resim 3. 114 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Anadolu Kadınlar-1, Ahşap üzerine yağlıboya, 15x15 cm. 2014

Resim 3. 115 Gülçin Eroğlu, Cepheye Giden Anadolu Kadınlar-2, Fonkarton üzerine toz pastel, 35x50 cm. 2014

Resim 3. 116 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Anadolu Kadınlar-2, Fonkarton üzerine karışık teknik, 32x46 cm. 2014

Resim 3. 117 Gülçin Eroğlu, Cumhuriyeti biz böyle kazandık-2, Gravür Baskı, 39x50 cm. 2014

Resim 3. 118 Gülçin Eroğlu, Cepheye , Gravür Baskı, 42x57 cm. 2014

Resim 3. 119 Gülçin Eroğlu, Cepheye , Fon Karton üzerine toz pastel , 35x50 cm. 2014

Resim 3. 120 Gülçin Eroğlu, Cumhuriyeti Biz Böyle Kazandık-3, Fon Karton üzerine toz pastel , 35x50 cm. 2014

Resim 3. 121 Gülçin Eroğlu, Kurtuluşun Mutluluğu, Kağıt üzerine guaj boya, 19x26 cm. 2014

Resim 3. 122 Gülçin Eroğlu, Cumhuriyeti Biz Böyle Kazandık-4, Kağıt üzerine guaj boya, 19x26 cm. 2014

Resim 3. 123 Gülçin Eroğlu, Anadolu Çocuğu , Kart baskı, 9x12 cm. 2014

Resim 3. 124 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Ana ve Çocuk, Kağıt üzerine karışık teknik, 20x29 cm. 2014

Resim 3. 125 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi Taşıyan Ana ve Çocuk, Kağıt üzerine pastel, 20x29 cm. 2014

Resim 3. 126- 127 Gülçin Eroğlu, Cepheye Mermi ve Erzak Taşıyan Analar ve Bacılar, Kağıt üzerine pastel, 20x29 cm. 2014

4. SONUÇ

Bu tez çalışmasında sonuç olarak, öncü Türk Kadın Sanatçılarımıza değinmeden öncelikle ülkemizde kadına verilmiş olan tüm kadın haklarıyla, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Kadın Haklarına verdiği önemi ve değeri Türk milletine duyurmaktır. Daha sonra öncü Türk Kadın Ressamlarımızın yaşamı ve eserlerini inceleyerek önemle yazılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde, Cumhuriyet Döneminde kadınlar elde ettikleri tüm hak ve özgürlükleri kanunlar önünde eşittir. Özellikle Türk Kadınlarının eğitim alanında da gelişmeler elde etme hakkına sahip olmuştur. 1926 yılında Güzel Sanatlar Akademisinde kız ve erkek öğrenciler birlikte eğitim ve öğretimde yer almıştır.

KAYNAKLAR

Akçaoğlu,Z., (2010) "Bir Kadın Sanatçı Şükriye Dikmen" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 3/11, Bahar

Bayav, D., (2009) "Resim Sanatında ve Sanat Eğitiminde İmge" Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı:2, Sf. 105-122

Ersoy, A., (1998) "Günümüz Türk Resim Sanatı" (1950'den 2000'e) Bilim ve Sanat Galerisi, sf. 95, Creative Yayıncılık, İstanbul

Günay, D., (2008) "Görsel Okur-Yazarlık ve İmgenin Anlamlandırılması" Süleyman Demirel Üniversitesi G.S.F. Dergisi, Art-E 101

Gönenç, T., (2000) "9 Türk Çıplaklığı" P Sanat Kültür Antika Dergisi Sayı: 18, sf. 128-135

İzer, Z.F., (1945) Eren-Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Resim Sergisi Münasebetiyle, Arkit Sayı 1-2, sf.14-15, İstanbul

Özsezgin, K., Kadın Ressamlar Kuşağı Öncülerinden Celile Hanım,Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, II. Baskı

Özsezgin,K., (2003) Eren-Bedri Rahmi Eyüpoğlu "Türk Resim Çağdaş Sanat Tarihi" İstanbul, sf. 153

Pelvanoğlu, B., a.g.e., (Kıymet Giray,Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği) sf. 85

Sarp,N., (2011) Bir Osmanlı Prensesi Ressam Mihri Müşfik Hanım, İstanbul, sf. 68-69-70-71-95-96

Toros, T., (1988) İlk Kadın Ressamlarımız, Akbank Kültür Yayınları, sf. 71, İstanbul

Toros, T., a.g.e., s. 84-86

Uzunoğlu, M., (2008) Cumhuriyetten Günümüze Toplumsal Değişimin Türk Resim Sanatında Kadın İmgesine Yansıması, Yayınlanmamış Doktora Tezinden, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstütisi, İstanbul

ÖZGEÇMİŞ

Gülçin Eroğlu, 1988 Bursa'da doğdu. 2007 yılında Eskişehir Anadolu üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Anabilim dalında sanat eğitimine başladı. 2011 yılında aynı üniversiteden mezun oldu. 2012 yılında aynı üniversitede Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon Eğitimini tamamladı. Bir çok karma ve kişisel sergilere katıldı. 2013 yılında İstanbul'a ilk tercih ile Görsel Sanatlar öğretmeni olarak atandı. 2014 yılında Doğuş üniversitesinde Plastik Sanatlar Yüksek Lisans okumaktadır. 2015 yılından bu yana çocuklara gönüllü olarak özel resim dersleri vermektedir.